

קידום נוער תוכנית היל"ה
השכלת יסוד ולימודי השלמה

מדריך למורה במקצוע

"חינוך תעבורתי"

תוכנית לימודים למסלולי 10 ו-12

שנות לימוד

כותבת התוכנית:

זיוה דידי

2015 - עדכון 2016

תוכן עניינים:

4	הקדמה
8	רציונל ומבנה התוכנית
11	סילבוס
13	שיעור 1- היגדים, תפיסות, עמדות ואמונות בנושא בטיחות בדרכים
15	שיעור 2- תאונות דרכים בארץ – הכרח המציאות
16	שיעור 3- תאונות דרכים בתקשורת
21	שיעור 4- קריקטורות ומעגלי פגיעות
30	שיעור 5- חוקים וערכים
35	שיעור 6- עקרונות הבטיחות
41	שיעור 7- בדרך לתאוריה – מושגים
48	שיעור 8- תמרורים – חלק א'
51	שיעור 9- תמרורים – חלק ב'
60	שיעור 10- מהירות – חלק א'
64	שיעור 11- מהירות – חלק ב'
69	שיעור 12- אלכוהול – חלק א'
74	שיעור 13- אלכוהול – חלק ב'
79	שיעור 14- אלכוהול – חלק ג'
81	שיעור 15- חוק ומשטרה – חלק א'
82	שיעור 16: חוק ומשטרה – חלק ב'
85	שיעור 17- עייפות
95	שיעור 18- חגורות
96	שיעור 19- לחץ חברתי – חלק א'
99	שיעור 20- לחץ חברתי – חלק ב'
102	שיעור 21- סרט תסתכל לי בעיניים – חלק א'
105	שיעור 22- סרט תסתכל לי בעיניים – חלק ב'
107	שיעור 23- נהג חדש

הקדמה

תוכנית הלימודים "חינוך תעבורתי" הינה תוכנית בעלת חשיבות חברתית, אזרחית וערכית.

תוכנית "חינוך תעבורתי" מטפלת בהתנהלות האנושית בדרכים ובבניית הבסיס להתנהגות ערכית-חברתית, המחויבת לשמירה על חיי האדם, לעיצוב חברה שומרת חוק ולמתן כבוד לזכויות הזולת ולצרכיו. אנו מאמינים, כי רק פעולה חינוכית מעמיקה תביא לשינוי ההתנהגות בכבישים, לזהירות, לתשומת לב, להתחשבות בזולת, ולסבלנות וסובלנות כל אלו יש בהם בכדי להפחית במידה ניכרת את מספר התאונות.

התפיסה הפדגוגית של התוכנית - אקולטורציה הומנית וערכים

חברה מתקיימת ומתווה לעצמה כיוון באמצעות החזון והערכים שהיא מציבה. האמצעי המרכזי לכך הוא החינוך. במציאות היום שהיא כה תכליתית, כה חותרת לתוצאות, דיבורים על ערכים ועל רעיונות נתפסים כדברים שאין בהם ממש. למורים המחנכים מחויבות עליונה לקידום התפתחותם התקינה ולרווחתם של לומדים, למען יוכלו לחיות חיים אנושיים משמעותיים ומכובדים, וכן לביסוסה של חברה דמוקרטית נאורה וסולידרית. במילותיו של נמרוד אלוני: "מורה אשר מתעקש כיום להיות גם מחנך לתלמידו, ולאתגר אותם שיעשירו את חייהם באמת, בצדק, ביופי ובמשמעות, נתקל על פי רוב בפיהוק רחב ובמבט ציני של 'בחייך, זה לא לעניין'." מדוע? כי עוצמתם של הערכים המנוגדים גדולה בהרבה. ...ילדינו גדלים, בשנים האחרונות, לתוך מציאות או מרחשה תקשורתית, שנעשתה שטחית יותר מבחינה אינטלקטואלית, צהובה יותר ברכילותה, כחולה יותר בבוטותה המינית, ואדומה יותר ברצחנותה ובאלימותה... ריגושים חזקים, נעדרי הקשרים רעיוניים וערכיים, נעשו למשאת הנפש הדומיננטית ביותר של הדור הצעיר... עדיפות ניתנת למה שיותר חזק, מעורר, מסעיר ומגרה, והשיא של אתמול הוא נקודת ההתחלה של היום. על רקע מגמה זו קשה לרגש את הילדים של היום, וקשה שבעתיים לזעזע אותם. אחרי שצפו כמעט בכל זוועה אפשרית, רגישותם הביקורתית לרע, למפלצתי ולולגרי קהתה עד כדי כך שהם למדו להתבונן ברצחני, בשפל ובגס ביותר מתוך שוויון נפש ובניטרליות מוסרית ואסתטית" הבעיה המרכזית של החינוך לערכים היום איננה ה'מה', אלא ה'איך'. לא מה הם ערכים והשקפת עולם הומניים, אלא האם, וכיצד, אפשר לחנך אליהם. מטרתנו כמחנכים, חייבת להיות: לעורר את התלמיד; לערב אותו בבעיות חברתיות, תרבותיות ופוליטיות, לגרום לו לחשוב, ליזום ולשנות.

התפיסה החינוכית העומדת בבסיס תוכנית הלימודים "חינוך תעבורתי" היא אקולטורציה הומנית, שמטרתה לעצב את רוחו ואופן חשיבתו של התלמיד לאור ערכי התרבות בה הוא חי.

למה כל כך חשוב לטפח ערכים?

- כי הכול משתנה במהירות ואנו זקוקים ל"שורשים"
- כי ערכים מעניקים יציבות, משמעות, שלאורם אנו פוסעים.
- כי הגלובליזציה, התקשורת והטכנולוגיה, חושפות אותנו לשונות חברתיות, תרבותיות וכלכליות.
- כי הערכים מאפשרים שותפות אנושית בסיסית.
- כי בעולם שבו מתרבים קונפליקטים חברתיים, תרבותיים ולאומיים, יש מקום חשוב לערכים.
- כי טיפוח גישה רב-תרבותית פלורליסטית - היא הכרח המציאות בחברה מגוונת ומורכבת.

המורה בהיל"ה צריך לאמץ עקרונות מנחים של מורה הומני

- קבלה של התלמיד כאדם.
- קבלה ללא שיפוט
- אמון בנער/ה וביכולו ללמוד
- לגלות הבנה ואמפתיה
- ליצור יחסים חמים ומקבלים, להכיל אבל לא לוותר.

יישום אקולטורציה הומנית

אקולטורציה הומנית היא פדגוגיה המאפשרת ללומדי היל"ה להתנסות באופן משמעותי בערכים, בתרבות, בתכנים הנלמדים בדרך התנסות חווייתית.

פדגוגיה זו הינה רלוונטית ללומד, רואה את האינדיבידואל, מטפחת מסוגלות, אמון, חוזקות, וחווית הצלחות. פדגוגיה אקולטוריסטית- הוראה לשם הבנה

בכל אחד מתחומי הדעת גלומים ערכים המזמנים שיח ערכי העשוי לסייע בגיבוש זהות אישית תרבותית.

העיסוק הקבוע בסוגיות ערכיות בכל תחומי הלמידה מעודד דיון בשאלות קיומיות מהותיות, מטפח חשיבה ביקורתית ותורם לפיתוח תפיסת עולם ערכית. מטפח כישורים אישיים, בין-אישיים וחברתיים, ומקנה כלים להתמודדות במצבים מורכבים עם רגשות, עם מחשבות ועם התנהגויות.

מהו ערך

ראשית, עלינו להגדיר מהו ערך. למושג "ערך" יש הגדרות רבות, להלן כמה מהן:

- ערכים הם אבני בוחן, קני מידה הקובעים מה צודק ומה אינו צודק, מה נכון ומה אינו נכון, מה טוב ומה רע.
- ערכים הם עקרונות הפעולה או הנורמות של התנהגותנו. הם מיני תוכן המביאים אותנו להעדיף מעשה אחד או מהלך פעולה אחד על פני מהלך אחר

- ערך הוא דבר שלא ניתנת לו הנמקה מן המציאות האובייקטיבית, דבר אשר אדם איננו צריך לקבל אותו. ערך הוא דבר שהאדם, מבחינה אובייקטיבית, איננו צריך לו, אך הוא מכריע עליו, ולא זו בלבד, אלא שלמען הדבר הזה, אשר הוא איננו צריך לו, הוא מוכן לשלם מחיר
- ערך הוא רעיון שאדם או קבוצת אנשים או חברת בני אדם מאמינים בו וחיים על פיו. שעל כן הם מסוגלים - באין דרך אחרת - גם להקריב את חייהם

אפשר לציין שלושה אפיונים של המושג "ערך"

- ערכים הם מטרות או אידיאלים ראויים מצד עצמם.
- ערכים הם אמות מידה שלפיהן אנו מעריכים ושופטים תופעות ומעשים.
- ערכים הם עקרונות המנחים את התנהגותנו. (לציין מקור)

מאפייני הוראה מבוססת ערכים:

- א. היא מבוססת על **דיאלוג** בין מורה לתלמיד ובין התלמידים לבין עצמם מתוך פתיחות, כנות, אמון וכבוד הדדי.
- ב. היא מעמידה את עולמו **הערכי** של הלומד במרכז ההתייחסות.
- ג. היא **מעצימה** את הלומד ומעניקה תוקף לצרכיו, לדעותיו ולעמדותיו.
- ד. היא מפתחת את **מודעותו העצמית** של הלומד ומעודדת את **חופש המחשבה והבחירה**.
- ה. היא משלבת בין **חוויה רגשית** לבין **העמקת ידע**.
- ו. היא הופכת כל נושא נלמד ל**רלוונטי** לעולמו של הלומד.
- ז. היא מזמנת ללומד התנסויות של **מעורבות פעילה ונקיטת עמדה אישית** באמצעות שימוש במתודות כגון: שאילת שאלות, דיון בדילמות, משחקי תפקידים ועמדות, נקודות מבט, סימולציות ועוד.

הגישה הפדגוגית

על-פי דויד ברטל (2007)¹, "הזהות היא תוצר של המפגש הדינאמי, המתמשך, המתהווה תמיד, בין המכלול הרחב ביותר של התרבות לתוכה נולד האדם (הערכים, הנורמות, הטקסים, הטקסטים, הסמלים, לוח השנה, השפה, הזיכרון וכו') לבין הרגשות, המחשבות וההתנהגויות שלו ביחס לתרבות הזו. מפגשים הנושאים אופי דיאלוגי בין הלומד לבין המכלול התרבותי, החברתי והסביבתי, תורמים לטיפוח הזהות".

התכנית המערכתית לחינוך ערכי מעודדת דיאלוג מסוג זה, המתנהל באופן אינטגרטיבי בהוראת תחומי הדעת, בחינוך החברתי-קהילתי, בתכניות כישורי חיים, בכלל התכניות החינוכיות המעצבות את אורח החיים הבית ספרי ובמסגרות חוץ-בית ספריות. גישה חינוכית דיאלוגית באה לידי ביטוי בתהליך למידה הכולל רכישת ידע בדרכי הוראה מגוונות, המאפשרות התייחסות רגשית ונקיטת עמדה. **בלמידה ההתנסותית**, התלמידים פעילים ומעורבים: הם משתתפים בדיונים שבהם הם מבררים לעצמם את דעותיהם ואת רגשותיהם בסוגיות חברתיות-ערכיות שונות, וחוקרים סוגיות אלו באופן ביקורתי על מנת לגבש את עמדותיהם לגביהן.

אחת הדרכים להבניית ערכים ולמידה משמעותית היא העלאת סוגיות ושאלות ערכיות יש להוציא מהסמוי לגלוי נושאים המזמנים דיון ערכי, בהארת הערכים ובניהול דיונים ערכיים עם התלמידים בכיתה. חינוך צריך להקנות ידע דיסציפלינרי ולתרום לפיתוח אישיותו של הלומד.

¹דויד ברטל (2007), לחיות עם הסכסוך – ניתוח פסיכולוגי חברתי של החברה היהודית בישראל, ירושלים: כרמל.

השאיפה של כל מורה בתהליך החינוך הערכי היא לשתף את תלמידיו בלמידה משמעותית, הרלוונטית לעולמו של התלמיד. לצורך כך, עליו להשתמש בדרכי הוראה המעודדות חשיבה וחשיבה ביקורתית: הוראה בשיטות לימוד שיתופיות (Cooperative Learning), קיום שיח משמעותי, עידוד לחשיבה מורכבת על אודות סוגיות אתיות ודיון בדילמות מוסריות. למידה משמעותית יכולה להתקיים כשמתנהל דיאלוג אמפתי וסובלני, דיאלוג המפתח כישורים חברתיים ומודעות מוסרית.

רציונל ומבנה התוכנית

תוכנית הלימודים "חינוך תעבורתי" הינה תוכנית בעלת חשיבות חברתית אזרחית וערכית.

- תוכנית הלימודים "חינוך תעבורתי" מיועדת לתלמידי היל"ה במסלולי למידה של 10 ו-12 שני"ל
- התוכנית בת 50-60 שעות וכוללת בתוכה נושאי הרחבה.
- תוכנית הלימודים זהה לשני מסלולי הלמידה 10-12
- הלומד מקבל **קרדיטציה** פעם אחת בלבד במסלול למידה 10 או במסלול 12-
- אופן ההיבחנות: מבחן עיוני- 70% ההערכה חלופית – 30%
- המבחן העיוני זהה לשני מסלולי הלמידה.
- ההערכה החלופית מותאמת ושונה לכל מסלול למידה.
(נספח והנחיות למורה כקובץ נפרד באתר)

מה במדריך + חומרים הנלווים להוראה

- במדריך למורה מערכי שיעור מפורטים לכל התוכנית

- באתר היל"ה

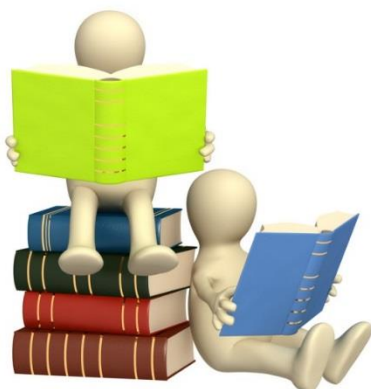
1. מצגות מלוות

2. נספחים

כל החומרים נמצאים באתר

הילה/מתנס"ים

בפדגוגיה/תחומי דעת/חינוך תעבורתי

רציונל

תוכנית הלימודים "חינוך תעבורתי" הינה תוכנית בעלת חשיבות, חברתית אזרחית וערכית.

תוכנית הלימודים "חינוך תעבורתי" מיועדת לתלמידי היל"ה במסלולי 10 ו-12 שני"ל התוכנית בת 50-60 שעות וכוללות בתוכה נושאי הרחבה.

מטרת התוכנית להקנות ידע, בתחום, אך מעל לכל להקנות ערכים ולהביא את הלומדים להבנה משמעותית ומעמיקה של הנושא וחשיבותו. התוכנית תסייע להצמיח בוגר משכיל, בעל כישורי חיים מגוונים שיאפשרו לו להתפתח, להיות אזרח מועיל ואיכותי ולהשתלב בקהילה.

הצורך בתוכנית חינוכית העוסקת בבטיחות בדרכים, במשתמשי דרך מתעצמת מידי יום לנוכח הנתונים המתפרסמים על אסונות בכבישים. על פי הסטטיסטיקה לגורם האנושי יש חלק נכבד בכך.

השימוש במגוון אמצעי התחבורה הולך וגובר, ונתון זה מעצים את הצורך בחינוך בני הנוער להתנהלות נכונה בכביש הן כהולכי הרגל והן כנהגים בכל סוגי כלי הרכב. אנו מאמינים כי פעולה חינוכית תביא לשינויי ההתנהגות על הכביש, לזהירות, לתשומת לב, להתחשבות בזולת, ולסבלנות וסובלנות. שינויים שעשויים להפחית במידה ניכרת את מספר התאונות.

חינוך תעבורתי רלוונטי לכל אדם בכל שלב לאורך חייו.

הלומדים נמצאים בשלב בו הם עוברים ממשתמשי דרך כהולכי רגל, רוכבי אופניים ונוסעים באמצעי תחבורה שונים לנהגים בדרך, ואופן קבלת החלטות שלהם עולה מדרגה.

התוכנית מקנה ידע וכלים המאפשרים קבלת החלטות מושכלות במצבים שונים. לתוכנית מטרת רבות: הגברת מודעות לחשיבות של נהיגה בטוחה, התמודדות עם מצבים מסכני חיים בנהיגה, חינוך לערכים- שמירת החיים, קבלת האחר, סובלנות, אזרחות טובה, אחריות אישית.

התוכנית מקנה גם ידע וכלים ללמידה עתידית לקראת בחינת התאוריה.

התוכנית שואפת להקנות ללומדיה כלים להתמודדות עם מצב טעון, בשלושת היבטיו העיקריים: דימוי עצמי, לחץ חברתי, לחץ קבוצתי.

לגרום לתלמיד להבין כי הנהיגה היא תהליך של קבלת החלטות.

מטרות התוכנית חינוך תעבורתי :

- העלאת הנושא למודעות, וניהול השיח והדיון סביבו.
- ללמד את חוקי התעבורה והבטיחות בדרכים, ולטפח את המודעות לחשיבותם ולשמירתם.
- לטפח את תרבות ההתנהגות בדרך, לטפח יחס של כבוד לחיי אדם ולשאוף למניעת תאונות דרכים ופגיעה בנפש וברכוש.
- לעודד את האחריות האישית בכל הנוגע לשימוש נכון בדרך – כהולך רגל, כנוסע וכנהג.
- להקנות כלים לקבלת החלטות נכונות במצבים שונים בעת השימוש בדרך.
- להקנות ידע על כלי התחבורה השונים, דרכי הפעלתם ומגבלותיהם.
- לעודד את התלמידים להוביל שינוי התנהגותי בקרב בני משפחתם ובקרב הקהילה בה הם חיים

דרכי הוראה ולמידה – עקרונות

- ✓ למידה והוראה רלוונטית ואקטואלית - למידה והוראה תוך ראיית המציאות היום יומית בישראל בתחום הבטיחות בדרכים.
- ✓ טיפוח סקרנות ועניין של הלומד למתרחש בסביבתו בתחום הבטיחות בדרכים.
- ✓ חשיפה למידע - התכנית מציעה נגישות למקורות מידע מגוונים, כגון: אינטרנט, עיתונות יומית.
- ✓ התמודדות עם שאלות ודילמות – העלאת שאלות ודילמות הבאות לידי ביטוי במרחב התעבורתי, תוך הקניית כלים ללומד להתמודדות.
- ✓ למידה והוראה המאפשרת שימוש במגוון רב של תכני ואמצעי למידה - הוראת המזמנת עבודה עם טקסטים מילוליים, קטעי עיתונות, שימוש במדיה ואינטרנט, צפיה בסרטים, משחקי תפקידים וכו.
- ✓ פיתוח מיומנויות הנרכשות בתוכנית הלימודים : כלי קבלת החלטות והתמודדות עם לחצים בזמן אמת.
- ✓ פעילויות המעודדות פיתוח ערכים : הכרת הערכים וחשיבותם לחברה בכלל ולפרט. הבנה והפנמה של ערכים וחשיבותם בשמירה על החיים במרחב התעבורתי

סילבוס התוכנית חינוך תעבורתי

פעילות	הקצאת שעות	נושא
שאלון עמדות , היגדים: מה אני חושב על..	2	היגדים, תפיסות, עמדות ואמונות בנושא בטיחות בדרכים
טבלאות וגרפים – עיבוד נתונים	2	תאונות דרכים בארץ – הכרח המציאות?
ניתוח כתבות עיתון, על פי קריטריונים, ארגון נושאי הלימוד הנגזרים מהם. **מטלה: ניתוח כתבת עיתון	2	מציאות משתקפת בעיתונות
ניתוח קריקטורות. סיפורי תאונות והמשמעות הנגררת שלהם לכל המעגלים (אישי, משפחתי, חברתי, כלכלי..)	2	קריקטורות ומעגלי פגיעות
אזרחות על קצה המזלג: כיצד נחקקים חוקים? הדגמה של חוקים מתחומים שונים וחשיבותם. החוקים שומרים עלינו – ערך החיים. תקנה 21 – חובת הזהירות הכללית	2	חוקים וערכים
5 עקרונות – סרטונים והסברים	2	עקרונות הבטיחות
דפי עבודה להכרת המושגים + סרטונים	2	בדרך לתאוריה – מושגים: חלקי הדרך, מדרג ציות
סימנים מוסכמים בתחומים שונים סימנים גלובליים	2	תמרורים ושפת הסימנים
הכרת הלוח בעזרת משחק תמרורים לארגון והמשגה של קבוצות תמרורים	4	תמרורים

מושגים, הדגמות וסרטונים סוגי דרכים, מהירות בחוק	4	מהירות
שאלונים, הקניית ידע, משחקי תפקידים, סרט: דנה לא רוקדת + דיון	6	אלכוהול
חשיבות החוק, ניתוח מצבים	4	חוק ומטרה
מושגים, סכנות והתמודדות	2	עייפות
מושגים, חוק וחשיבות חגירת חגורות בטיחות	2	חגורות
מושגים, ניתוח מצבים בעזרת תרשימי בחירה, תהליך קבלת החלטות – כישורי חיים, ניהול משפט.	4	לחץ חברתי
צפייה מודרכת בסרט: תסתכל לי בעיניים	4	תאונות דרכים - הצד הפוגע
מי ומה?	2	נהג חדש
מה אני לוקח?	2	פעילות סיכום

שיעור מספר 1:

היגדים, תפיסות, עמדות ואמונות

בנושא בטיחות בדרכים

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

1. יצירת עניין וסקרנות לגבי הנושא הנלמד.
2. סקירה ראשונית של נושאים ללמידה.
3. בדיקת עמדות אישית.

מבנה השיעור:

- יצירת "שמש אסוציאציות" סביב המילה "חינוך תעבורתי".
- שאילת שאלות: מה מעניין אותי לדעת בנושא.
- שאלון עמדות אישי לתלמיד.
- שיח סביב השאלון, והעלאת נושאים חשובים.

למורה:

1. יש לארגן את הלוח באופן שבסוף השיעור יוצגו על הלוח כל פרטי השיעור: שמש האסוציאציות, מה מעניין אותי לדעת, נושאים העולים מתוך שאלון העמדות.
2. שאלון העמדות הוא שמי, יש לאסוף את דפי התשובות מהתלמידים לאחר השיחה, בתום הלמידה נעביר שוב את השאלון, נשווה ונבדוק מה השתנה.
3. הכוונה לנושאים משאלון העמדות:

1. חברים ומעשי שטות בנהיגה – לחץ חברתי
2. מערכת הענישה
3. חשיבות חוקים וציות להם
4. ערך החיים
5. לקיחת סיכונים
6. היכולת לצפות מראש ולהיערך.
7. ציות לחוקים בכביש.
8. מישהו אחר משלם את ה"מחיר".
9. גבולות שומרים עלינו.
10. מהירות אלכוהול ונהיגה.

שאלון עמדות

לגבי כל משפט ציין מספר בין 1 ל-4. (לא נכון) 1 2 3 4 (נכון)

1. ריגושים נותנים עניין וכיף לנהג ושומרים על עירנותו. _____
2. בדרך כלל, נהג פרוע חוטף בסוף את העונש שלו. _____
3. בכביש יש הרבה חוקים מיותרים וטפשיים. _____
4. אי אפשר לחשוב על מוות בזמן הנהיגה. מתים לא רק בכביש. _____
5. התנועה בכביש היא הסכנה הגדולה ביותר בחיי יומיום. _____
6. בכביש, אי אפשר אף פעם לצפות את התוצאה מראש. _____
7. אני רוצה לציית לכל חוקי התנועה. _____
8. אסור בשום פנים ואופן לגרום מוות בכביש. זה כמו רצח. _____
9. אני רוצה שלא יהיו לי שום מגבלות בנהיגה. _____
10. מהירות ואלכוהול הם הכיף שבנהיגה. _____

שיעור מספר 2: תאונות דרכים בארץ – הכרח המציאות?

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

1. סקירת נתונים עדכנית בנושא תאונות דרכים
2. הכרות עם אתר הלמ"ס ותפקידו במדינת ישראל
3. ניתוח טבלאות וגרפים – ככלי להפקת נתונים ומסקנות.

מבנה השיעור:

- הסבר על דרכים להצגת נתונים – טבלאות ודיאגרמות.
- דרכים לניתוח טבלה. (עמודות ושורות)
- סוגים של דיאגרמות – עמודות גרפים מעגל.
- מצגת מובנת מלווה את השיעור.

למורה:

1. יש להקדיש את תחילתו של השיעור להסבר כולל על הצגת נתונים וניתוחם.
2. המצגת מובנת ומתוזמנת בלחיצת עכבר – יש להעלות את חלקיה בהתאם להתקדמות השיעור.
3. עדיף להציג את המצגת על גבי לוח וכך ניתן לעשות שימוש בטושים בניתוח הדיאגרמות ע"י התלמידים.
4. בסוף המצגת שאלה: "מה עושים עם זה?" – ניתן להשאיר את השאלה "באוור".

שיעור מספר 3: תאונות דרכים בתקשורת

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

1. הכרות עם סוגים של כתבות עיתון ופרסומים בתקשורת.
2. קריאה מבוקרת של כתבת עיתון / כתבה באינטרנט.
3. ניתוח כתבה והוצאת נתונים.

מבנה השיעור:

- שאלה – אילו סוגים של כתבות מכירים, עריכת רשימה על הלוח והסבר כללי על הסוגים.
- מה חשוב כשקוראים כתבה – מי כתב? מקום הפירסום, אמינות המידע.
- כתבה על תאונת דרכים – אילו פירטי מידע יופיעו בה. אירגון בטבלה על הלוח. (מצורפת טבלה מוכנה לחלוקה לתלמידים)
- עבודת כיתה - חלוקת כתבת עיתון וטבלה לתלמיד לניתוח.
- איסוף המידע מהתלמידים לטבלה שבלוח, כל תלמיד מציג את המידע מהכתבה שקרא, התלמידים משלימים בטבלה שלהם.
- בטבלה המלאה יופיעו נושאי הלמידה לחינוך תעבורתי, יש לסמן בטבלה את הנושאים הנגזרים ממנה – המציאות מכתובה את הלמידה!!!
- הצגת סילבוס הלמידה לחינוך תעבורתי.
- מטלה להגשה עם ציון: כל תלמיד צריך להביא כתבה ולנתח אותה בהתאם לקריטריונים שבטבלה, הכתבה יכולה להיות מהעיתון או מהאינטרנט. יש לציין תאריך הגשה, וחלקה של המטלה בציון המקצוע. (10%-15%)

למורה:

1. יש להקדיש את תחילתו של השיעור להסבר כולל על כתבות.
2. קריטריונים לכתבה על תאונה – יש לכוון את התלמידים דרך כתבות שקראו ומה הופיע שם.
3. במהלך העבודה בכיתה, יש לעבור בין התלמידים ולסייע בהוצאת הנתונים.

4. לאפשר לכל תלמיד להציג את הכתבה שלו, בכיתה גדולה ניתן לחלק לכל זוג תלמידים כתבה.
5. בניתוח הטבלה על הלוח – רצוי להשתמש בטוש אדום לסימון הנושאים העולים בכתבות.
6. בהצגת הסילבוס יש להתייחס לנושאים שהעלו התלמידים בשיעור הראשון ומקומם בלמידה.
7. יש להגדיר באופן מפורט את פרטי המטלה.
8. ממליצה ליצור בכיתה "לוח מהעיתונות" – להציע לתלמידים להביא כתבות במהלך השנה ולתגמל בציון.

כתבות - סוגים:

ידיעה: ידיעה מספרת על אירוע חשוב או מעניין שאירע בישראל או בארץ אחרת. היא מיועדת ל"שימוש מידי", לסיפוק סקרנותו של הקורא ברגע שהוא מקבל את העיתון לידיו. ניסוח ידיעת חדשות חייב להיות אובייקטיבי: הצגת העובדות בלי הבעת דעה או התרשמות אישית של הכתב. הידיעה חייבת לענות על חמש שאלות: מי? מה? מתי? מדוע? באיזה מקום? ויש המוסיפים לכך שאלה אישית: איך? כיוון שחמש השאלות העיקריות פותחות באות מ', הן נקראות בלשון העיתונאים "חמש המ"מים".

כתבה: לעתים קרובות כתבה היא ידיעה מורחבת המתארת אירוע בסגנון סיפורי ובאופן מעמיק יותר מידיעה בחדשות. כתבות אחרות אינן מתרכזות באירועים עצמם, אלא בהתפתחויות שהובילו לאותם אירועים ובתוצאות של האירועים האלה. הכתבה מיועדת לקורא שאינו נחפז, ומוכן להקדיש זמן רב יותר לקריאה. בדומה לידיעה, גם הכתבה עונה על חמש השאלות: מי? מה? מתי? מדוע? באיזה מקומם?

מאמר: המאמר שונה מן הידיעה ומן הכתבה הן באורח עקרוני הן מבחינה סגנונית. הידיעה והכתבה נועדו למסור לקורא מידע, כדי שהקורא יוכל לגבש לעצמו דעה בנושא שהן עוסקות בו. במאמר המצב הפוך לחלוטין: כותב המאמר אינו מספק מידע אובייקטיבי, אלא מביע את דעתו האישית על הנושא. מכיוון שכותב המאמר מנסה לשכנע את הקורא לקבל את דעתו, גם סגנונו שונה מזה של הכתבה או הידיעה. זהו סגנון הפונה אל ההיגיון, אל הרגש ואל הרצון לרדת לעומקם של דברים, יותר מאשר אל הרצון לשמוע חדשות או לקרוא חומר תיאורי קליל.

נושאים הנגזרים מהטבלה:

✓ מקום – תאונות בתחום העירוני ובתחום הבין עירוני.
כבישים בהם מתרחשות יותר תאונות – כבישים אדומים.

✓ תאריך – עונות השנה, נהיגת חורף, כביש רטוב.
חום ולחץ בקיץ המשפיעים על הנהיגה.
נהיגת צעירים – תאונות סוף השבוע.

✓ שעה – נהיגת יום ונהיגת לילה, יתרונות וחסרונות.
עייפות.

✓ מעורבים – סוגים של כלי רכב
גיל ומין הנהגים

✓ גורמים –

- אי שמירת מרחק
- אלכוהול
- מהירות
- תנאי מזג אוויר
- חגורות בטיחות
- חוסר תשומת לב
- הסחות דעת
- אי ציות לתמרורים, רמזורים...
- לחץ חברתי

✓ תוצאות – הרוגים, פצועים, משפחות, חברים....

הערה: לא כל פרטי המידע יופיעו בכל כתבה, משלימים את הקיים בלבד.

משימה לתרגול:

ניתוח כתבה בנושא – תאונת דרכים:

תאריך: _____

אופן ההגשה:

- כתבה מצולמת/ גזורה מעיתון/ מודפסת מהאינטרנט.
- ניתוח על פי הקריטריונים מהטבלה.
- הגשה מסודרת.

הערכה: 20% - הצגת הכתבה

60% - ניתוח הכתבה

20% - הגשה

שיעור מס' 4: קריקטורות ומעגלי פגיעות

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

4. הכרות עם קריקטורות ותפקידן.
5. הבנה כי כל תאונה משליחה למעגלים רבים ושונים.
6. הצגת תאונות והשלכותיהן.

מבנה השיעור:

- שאלה – מהי קריקטורה? למה היא משמשת?
ניתן להציג קריקטורה יומית מהעיתון המדגימה את הרעיון.
- עבודת כיתה – דף קריקטורות: כל תלמיד על פי ראייתו ותפיסתו – אין תשובה "נכונה", קריקטורה היא בעיני המתבונן. (10 דקות)
- ניתוח ושיחה סביב הקריקטורות.
- פתיח לנושא הבא – מעגלי פגיעות:
שאלה לתלמידים: אתם עומדים לשפת אגם שקט ורגוע, מה יקרה אם תזרקו אבן למרכז האגם?
האם לגודל האבן יש משמעות?
תשובת התלמידים תהיה שיווצרו גלין ומעגלים סביב מקום נפילת האבן, יש לצייר על הלוח מעגלים.
שאלה לתלמידים: מה הקשר לתאונות דרכים?
הנושא: מעגלי פגיעות – משפחה קרובה, משפחה מורחבת, חברים, עבודה, שכנים ועוד.
- הצגה של סיפורי תאונות ומשפחות – ניתוח בהתאם למעגלי פגיעות.

למורה:

4. יש להקדיש את תחילתו של השיעור להסבר כולל על קריקטורות ותפקידן בתקשורת.
5. ניתוח קריקטורות – יש לתת מקום לכל הרעיונות שיעלו ע"י התלמידים.
6. מעגלי פגיעות – יש לכוון את התלמידים לנושא.

7. ניתן לשאול את התלמידים אם הם מכירים סיפורים אישיים ומוכנים לשתף.

8. סיפורי תאונות – ניתן לחזור לכתבות משיעור 3, כתבות וסיפורי משפחות מהאינטרנט.

מהי קריקטורה?

קריקטורה היא איור שמתאר אדם או מצב בצורה מוגזמת, תוך הבלטה מופרזת של פרטים מסוימים, בדרך כלל מאפיינים חיצוניים או נקודות תורפה, במטרה להצחיק ולעיתים גם לעורר ביקורת.

בתקופה המודרנית, מופיעה קריקטורה יומית ברוב העיתונים בארץ ובעולם. אותה מצייר קריקטוריסט קבוע, או קריקטוריסטים אחדים, כל אחד בתורו. החל מסוף המאה ה-18 הקריקטורה החלה לשמש ככלי למתיחת ביקורת על אנשים או על תופעות. הביקורת שבה נחשבת, בדרך כלל, לצורה לגיטימית של חופש הביטוי.

סערה רבתי התחוללה בעולם המוסלמי בפברואר 2006 בעקבות קריקטורת מוחמד, שפורסמו בעיתון דני, ומוסלמים רבים ראו בהם פגיעה בלתי נסבלת בדתם.

שרלי הבדו (בצרפתית: Charlie Hebdo, "השבועון שרלי"; נהגה: שַׁרְלֵי אֶבְדוֹ) הוא שבועון סאטירי חדשותי המתפרסם בצרפת. המגזין מפרסם קריקטורות, דיווחים, בדיחות ופולמיקה, ופרסומיו בעלי אופי אנטי-גזעני[1] ושמאלני, העוסקים בימין הרדיקלי, האמונה הנוצרית והכנסייה הקתולית, אסלאם, יהדות, פוליטיקה, תרבות ועוד.

השבועון חווה שתי מתקפות טרור לאורך השנים. אחת מהן התרחשה בשנת 2011, כאשר משרד העיתון הוצת ואתרו נפרץ, והשנייה התרחשה בפיגוע במשרדי העיתון בינואר 2015.

<https://www.google.co.il/search?q=%D7%A9%D7%A8%D7%9C%D7%99+%D7%94%D7%91%D7%93%D7%95&biw=1366&bih=643&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCoQsARqFQoTCMLw28q0tsgCFUnsFAodjrYPYw&dpr=1>

תאונות דרכים - עץ אתי?

בטייד

מה הינדך רואה בתמונה שלפניך?

מה הינדך מסיק מהקרקטורה שלפניך?

תן כותרת לקרקטורה:

מה הינדך רואה בתמונה שלפניך?

מה הינדך מסיק מהקרקטורה שלפניך?

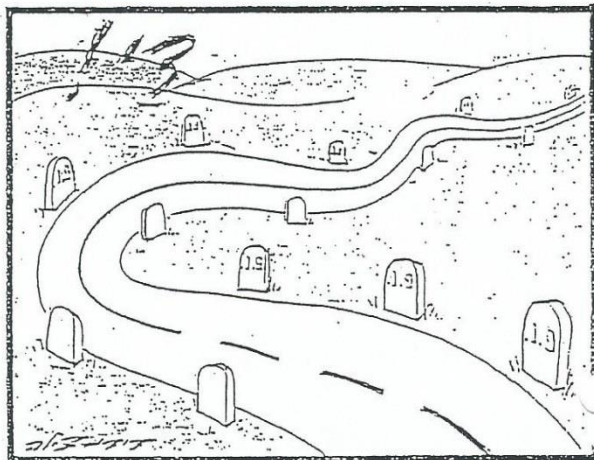

תן כותרת ל

מה הינדך רואה בתמונה שלפניך?

מה הינדך מסיק מהקרקטורה שלפניך?

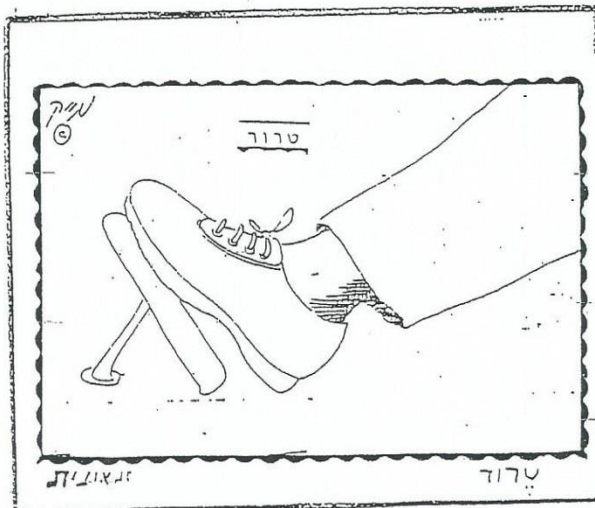

תן כותרת ל

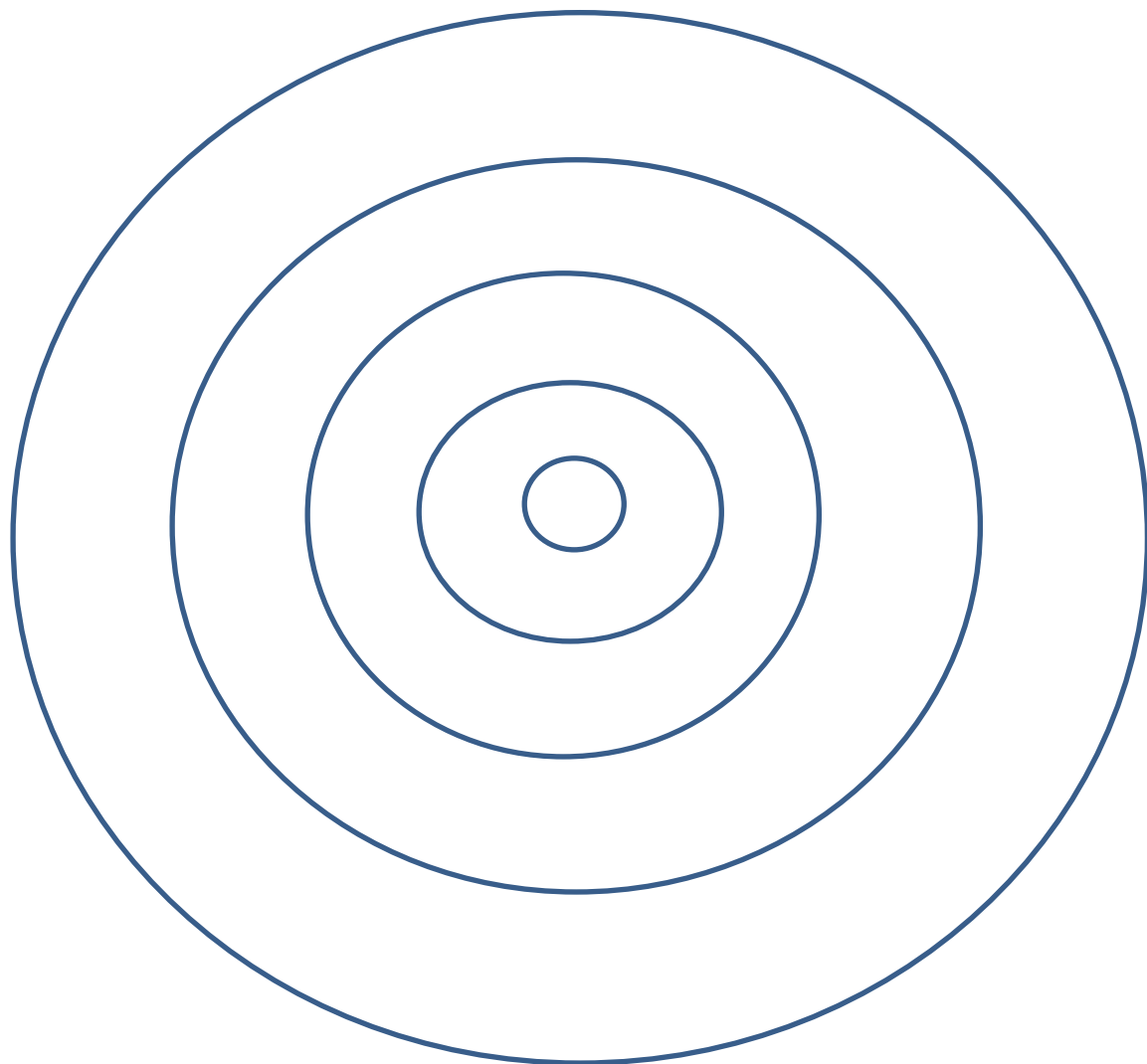

מעגלי פגיעות

1. הנפגע
2. המשפחה הקרובה
3. המשפחה המורחבת
4. חברים
5. עבודה
6. שכנים

תאונות דרכים - סיפורים אישיים:

סיפורים אישיים

הגעתי אל רחל שנרר, מתנדבת בשל"מ קרית ביאליק, באמצעות רחלי ברקוביץ, רכזת "של"מ זהב בגן". גיליתי אישה מרשימה, אנרגטית ואצילית, המסתירה מאחורי החזות הנעימה והחייכנית כאב גדול.

והרי לפניכם סיפורה:

"זה קרה בחופש הגדול בשבעה באוגוסט 1968 בשעה ארבע אחה"צ. הייתי עקרת בית עם שני ילדים: ילדה בת חמש וילד בן שלוש. באותו היום ביקרו בביתי בטירת הכרמל אחותי ואחייניתי. אחותי הציעה לקחת את בתי הקטנה לפנימית כפר גלים שמעבר לכביש. היא אחזה בידיו של הבנות וחצתה את הכביש. לפתע הגיעה מכונית הנהוגה בידי חייל ופגעה בהן. בתי אורנה נהרגה במקום, אחותי נפצעה ואחייניתי יצאה ללא פגע.

זמן קצר לאחר המקרה הריתי וילדתי בן ובהפרש קטן עוד שני בנים. לאורך השנים אחרי המקרה, השתדלנו בעלי ואני לגדל את הילדים מבלי שהמקרה ישפיע עליהם כדי שיהיו להם חיים נורמאליים, ללא משקעים. זה הצריך כוחות נפש גדולים שבלי ספק השאירו בנו את חותמם."

מהשיחה עם רחל הבנתי שהזמן, כמאמר הקלישאה, "לא עשה את שלו" ובחלוף השנים הפצע לא הגליד והזמן לא ריפא. הכאב הזה אף התעצם עם מותו של בעלה ממחלה קשה לפני שנה, ואז התעורר בה צורך דחוף לעשות מעשה.

רחל פנתה לסניף של"מ בקרית ביאליק בראשות עדנה הברפלד וביקשה להתנדב בתחום החינוך. שם מצאה את המענה ההולם לצרכיה בדמות מיזם "של"מ זה"ב בגן", העוסק בנושא הבטיחות בדרכים בקרב ילדי הגנים.

מאז היא מקפידה להגיע בקביעות פעם בשבוע לגן ארזים ותורמת בתחום שהוא קרוב לליבה. אחת לחודש היא מגיעה לקמפוס של"מ זה"ב בגן בבית המתנדב לקבלת הדרכה, מעניקה חום ואהבה למי שזקוק ומלמדת בקבוצות קטנות את נושא הבטיחות בדרכים.

לרחל יש מסר ברור לציבור: הזהרו והישמרו בדרכים לבל ייהרסו חייכם וחיי משפחותיכם. עוד היא מבקשת שהיזומה הנפלאה הזאת לא תיעצר בגן, אלא תמשיך לאורך השנים במערכת החינוך.

מי ייתן וירבו מתנדבים כמותה. מי ייתן והאישה הנפלאה הזאת לא תדע עוד צער והקטל בכבישים ייפסק.

רוכבת נהרגה וחברתה נפצעה קשה ב(עוד) תאונת דרכים

ארכיון שונג | 13.08.2002

מאת: עומר ברק

הילית לוי נהרגה וחברתה לירון כהן נפצעה קשה בתאונת דרכים סמוך לצומת העמקים בעת אימון אופניים.

הילית לוי, 25, לירון כהן והדס וייס יצאו הבוקר, יום שני, לרכיבת אימון באיזור מגוריהן כאשר נהג משאית ענקית רתומה לעגלה

סטה לשוליים מסיבה לא ברורה ופגע ב-שתיים מ-שלוש הרוכבות אשר רכבו בטור בכביש רחב השוליים.

לוי אשר נפצעה באורח קשה פונתה מייד לביה"ח רמב"ם להמשך טיפול

ונפטרה מפציעיה כמה שעות מאוחר יותר. כהן אשר רכבה לפני פונתה בהמשך לבי"ח מצבה קשה אך יציב. לא נשקפת סכנה לחייה. וייס לא נפגעה אך היתה עדה לתאונה הקשה.

הילית לוי (דביר) התחתנה לפני מספר חודשים והיתה בת יחידה להוריה. לפני זמן קצר היא סיימה את לימודיה בטכניון.

שחר גרינשפן עדיין חולמת על בת מצווה

לפני כ-5.5 שנים עלה נהג שיכור על אי תנועה ופצע קשה את שחר גרינשפן, אז בת 12, ונותרה משותקת בכל גופה. כעת, לאחר שנים של שיקום, היא עדיין מחכה ליום שבו תוכל לעמוד על רגליה ותחגוג בת מצווה. אמה: "היא לא מסוגלת לקבל את העובדה שהזמן חלף"

יעל אודם, כתבת חדשות 2 | חדשות 2 | פורסם 11/06/15 21:00

הפעם אחרונה שבה פגשנו את שחר גרינשפן הייתה לפני כשלוש שנים, כשהייתה מרותקת לכסא גלגלים ולא הצליחה לתקשר עם הסביבה. בנובמבר 2009 נהג שיכור עלה על אי תנועה ופגע בשחר, שנותרה משותקת בכל הגוף.

כששחר נשאלת מה הדבר שתרצה לעשות כשתצליח ללכת, היא כותבת באיטיות: "בת מצווה". "היא תקועה בגיל 12", מסבירה אמה נחמה. "היא לא מוכנה לקבל את זה שהיא בת 17.5 ושעברו חמש שנים וחצי מאז. היא לא הספיקה לחגוג בת מצווה. זה היה אמור לקרות כשבוע לפני התאונה".

הנהג הדורס נידון ל-600 שעות עבודות שירות וקנס מגוחך אלף שקלים. משפחת גרינשפן יצאה אז למאבק כדי לבטל את גזר הדין האבסורדי כל כך - אבל בג"ץ דחה את עתירתה. מאז ממשיכה שחר בהליך השיקום הארוך.

"פשוט לרחף", גרינשפן | צילום: חדשות 2

"היא לא מוכנה לדבר על זה בכלל, על התאונה ההיא", המשיכה נחמה. "היא לא זוכרת וגם לא מוכנה לדבר על המצב שהיא נמצאת בו היום. היא מעבירה נושא". כששחר פגשה לראשונה את יחיאל חוברה, המסייע בטיפול בה, היא כתבה על הדף את המשפט "אם שותים לא נוהגים". מאז יחיאל מלווה את שחר בתהליך השיקום הארוך.

עכשיו, כששחר נשאלת מה היא רוצה לעשות, היא כותבת בפשטות: לרחף. להוריה של שחר, חשוב שהיא תתקדם ושהשיקום לא ייעצר. עכשיו הם חושבים, אולי לחגוג לה בכל זאת בת מצווה בגיל 17.

ניצלה באסון מעלות, שכלה את בנה בתאונת דרכים

מלאך המוות שוב דפק על דלתה של שולמית סבן. 37 שנה אחרי שנפגעה קשה בהשתלטות המחבלים על בית הספר במעלות - וניצלה בנס, ספגה סבן אסון קשה מנשוא: בנה אביתר, בן ה-18, נהרג בתאונת דרכים אחרי שהתנגש במשאית ליד צפת

Recommend 57

חגי עינב | פורסם: 15.04.11, 16:13

37 שנים אחרי שניצלה [מאסון מעלות](#), הפכה הבוקר (יום ו') שולמית סבן לאם שכולה. בנה אביתר, בן 18 בלבד, נהרג לאחר שהרכב שבו נהג התנגש במשאית על כביש 89 בין הכפר הבדואי עכברה לצפת. אביתר, שנפגע אנושות, נלחם לאורך שעות הלילה על חייו כשהוא סובל מפגיעות רב מערכתיות, אבל חרף ניסיונות הרופאים ותפילות בני המשפחה - כעבור כמה שעות נקבע מותו.

אסון מעלות

"במעלות שמעתי את מלאך המוות"

אחיה ראב"ד

זה היה פיגוע הדמים שזיעזע את המדינה: חוליית מחבלים פרצה לבית-ספר ולכדה קבוצה של כ-100 תלמידים ומורים. שולמית סבן, שהיתה אז תלמידה ונפגעה, משחזרת את רגעי האימה ומספרת על השיקום - שלא מסתיים לעולם

במעלות שמעתי את מלאך המוות

סיפור חייה המרגש של שולמית סבן הובא ב-ynet במאי 2004, במלאת 30 שנה לאסון במעלות, אז חדרה חוליית מחבלים מארגונו של נאיף חוואתמה לישראל דרך הגבול הלבנוני והשתלטה על בית הספר "נתיב מאיר". 27 ילדים ומבוגרים מצאו את מותם באסון. בספר "לחיות מחדש - סיפורה האישי של ניצולת מעלות", תיארה סבן (אז שולמית לוי), את שעבר עליה ועל חבריה באותו אירוע מרא.

שולמית ואביתר סבן. "ידע את הכאב שחוויתי" (צילום: אביהו שפירא)

האם שולמית: "אביתר חלם להיות מפורסם"

"לפני מעלות הייתה לי קשת שלמה של צבעים ושל שמחת נעורים. אלא שבמעלות נשאבתי לתוך בור שחור, שם שמעתי את קולו של מלאך המוות", סיפרה שולמית בראיון שהעניקה ל-ynet במלאת 30 שנה לאסון מעלות. הבוקר, כאמור, דפק מלאך המוות על דלת בית משפחת סבן. אביתר, בן הזקונים, שעמד בפני גיוס לצה"ל, קיפח את חייו בתאונה. קהל רב ליווה את אביתר סבן בדרכו האחרונה, כשבמשתתפים קרובי משפחה, עובדי עיריית צפת וביניהם ראש העיר אילן שוחט, רבנים ואזרחים המתגוררים בגליל.

היום אחר הצהריים, לאחר הלוויה, סיפרה שולמית סבן ל-ynet: "אביתר חלם להיות מפורסם, מגיל צעיר היה לו כישרון לכל דבר - נגינה, שירה, משחק. הוא נבחן לתיאטרון צה"ל אבל לא התקבל, ואחד הבוחנים שם, גורי אלפי, נתן לו מספר של מפיק ואמר שיש לו עתיד גדול".

סבן סיפרה כי לבנה היה חשוב להיות כל הזמן לידה: "הוא ידע את הכאב שחוויתי, והבטיח שיהיה איתי יותר אחרי שיתגייס לצה"ל. קנינו לו בגדים לקראת הגיוס, ובמקום להתגייס לצה"ל הוא מתגייס היום לצבא השם". האם השכילה הוסיפה: "הקרבות לקראת חג הפסח את הקורבן - שה תמים מלא שמחת חיים. הוא קורבן נוסף של המלחמה בכבישים".

אביתר כונה "מרקו" כי לא עזב את אמא

האח סיפר כי אביתר נסע אתמול עם אביו לכפר עכברה כדי לקחת את רכב הג'סטי המשפחתי. "אבא נסע אחריו, וסיפר שהוא עצר וברגע שהתחיל לפנות שמאלה, אירעה ההתנגשות בין המכונית שלו למשאית, והיא גררה אותו 40 מטר. אבא יצא מהרכב בצרחה, ואין תמונה קשה יותר מאבא שאוחז את בנו הגוסס בידיו, ומחכה שאנשי מד"א יגיעו".

שיעור מס' 5: חוקים וערכים

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

7. הכרות עם תהליך חקיקת חוקים במדינה.
8. חשיבות החוקים – החוקים שומרים עלינו.
9. רלוונטיות לחיינו – הדגמה של חוקים שונים .
10. תהליך חקיקת חוק חגירת חגורות בטיחות ברכבי הסעה.
11. תקנה מס' 21 – חובת הזהירות הכללית.

מבנה השיעור:

- פתיח לשיעור – אגדת עם.
- שאלה – אילו חוקים התלמידים מכירים. עריכת רשימה על הלוח.
- שאלה - כיצד נחקק חוק במדינה? כותבים את התשובות על הלוח.
- תוך התייחסות לתשובות שניתנו יש להסביר לתלמידים את שלבי תהליך חקיקת חוקים במדינה – מצגת: שקופיות 1-6.
- דוגמאות לחוקים והסבר כיצד הם שומרים עלינו – מצגת: שקופיות 7-9 .
- הדגמת חוק בטיחות בדרכים - חוק חגורות בטיחות- מצגת: שקופיות 10-11.
- תקנה 21 – חובת הזהירות הכללית: דף עבודה לתלמידים – השלמת מילים.
- בדיקה והסבר התקנה – מצגת: שקופית 12-13
- סיום – מצגת: שקופית 14.

למורה:

9. יש להגביל בזמן את החלק הראשון של השיעור – שאלות על חוקים.
10. יש להסביר את המצגת לתלמידים.
11. ועדת אלבו – קישור לסרטון באינטרנט.
12. לעבוד עם המצגת בשלבים לאורך השיעור.
13. בהסבר תקנה 21 יש לתת דוגמאות לכל סעיף.

אגדת עם

היה היה מלך ששלט באי קטן אי שם באוקיינוס הגדול. המלך היה אהוב ונערץ על כל תושבי האי: הוא היה מתחשב ועשה ככל יכולתו למען עמו; דלתו הייתה פתוחה בפני כול – מהעני עד העשיר, חכם וטיפש כאחד; והכול ידעו שאפשר לפנות אל המלך, לבצע את עצתו ולשאול את דעתו. המלך תמיד הקשיב לנתיניו, שמע את בעיותיהם וניסה לפתור אותן, ובעיקר עשה הכול, כדי שלכל תושבי האי יהיה טוב ונעים, וכדי שימשיכו לאהוב אותו ולהעריך אותו.

יום אחד חשב המלך: "איך אדע אם תושבי האי באמת אוהבים אותי? עלי לבדוק האם אהבתם אמיתית היא, ועד כמה הם נאמנים לי!"
ישב המלך וחשב, עד שהבריק במוחו רעיון: "אחוקק חוק חדש, חוק כזה, שרק מי שבאמת אוהב אותי, יציית לו!"
למחרת פרסם הכרוז את החוק החדש:

ממחר, על כל תושבי האי להפסיק להשתמש באות א: כל המילים שהאות א נמצאת בהן – צריך להגיד אותן ללא האות א.

תושבי האי היו מאוד מופתעים מהחוק החדש, אולם אמרו לעצמם שלמלך יש כנראה סיבה לחוקק מין חוק כזה, שהרי הוא לא היה מחוקק סתם חוק...
ואכן, למחרת היום הפסיקה האות א להישמע באי.

המלך היה מאוד מרוצה מאזרחיו, אולם חשב לעצמו: "האזרחים בודאי חושבים שיש לי סיבה לחוקק את החוק... עלי לחוקק חוק נוסף, כדי לבחון מה יקרה אם אמשך ואחוקק חוקים מוזרים!", ולמחרת יצא הכרוז אל העם והודיע:

ממחר – על כל תושבי האי לשים אטב על האף!

תושבי האי היו מאוד מופתעים, והחליטו לשלוח אל המלך משלחת מכובדים, אשר תנסה לברר האם החוק הכרחי.
המשלחת יצאה אל המלך, ופנתה אליו בשאלה: "אדוני המלך, אנו בטוחים כי סיבותיך לחקיקת החוק רבות ומוצדקות, אולם רבים באי אינם מבינים את פשר ההוראה לשים אטב על האף... אולי תוכל להסביר?".

המלך רתח מזעם: "האם אינכם בוטחים בי? האם אינכם אוהבים אותי גם כאשר אני נאלץ לחוקק חוקים מוזרים?"
אנשי המשלחת נבהלו מאוד מתגובת המלך. הם אמרו למלך שהעם אוהב אותו מאוד, והודיעו לו שכל האזרחים יענדו אטב על האף גם בלי להבין זאת, מפני שהם בטוחים שיש למלך סיבה טובה לחוקק חוק כזה.

וכך המשלחת עזבה את הארמון... והמלך ישב וחשב: "מתברר לי שאהבת העם אליי אינה כה גדולה! עלי להמשיך ולבדוק את נאמנותם!"
למחרת פרסם הכרוז הודעה חדשה:

*ממחר – בנוסף לחוקים אשר חוקקו עד עתה, על כל אזרח לדלג על רגל אחת!
אזרח אשר ייתפס הולך על שתי רגליו – ייענש מיד!*

האזרחים היו המומים מההודעה, אולם בעצת החכמים אשר נפגשו עם המלך ביום הקודם, החליטו לציית לחוק.

הימים עברו, רגליהם של התושבים כאבו ואפיהם האדימו והתנפחו.
"עד מתי?" – שאלו – "מתי ירשה המלך להוריד את האטב? מתי נוכל ללכת על שתי רגלינו?"

אולם היה להם קשה להבין זה את זה, כי גם המילה אטב התקצרה להברה חסרת פשר. ושוב החליטו לשלוח אל המלך משלחת חכמים.

המלך סירב לפגוש את המשלחת, "אני המלך שלכם, ועליכם לציית לחוקי!" צעק על המשלחת.

המשלחת חזרה אל העם ללא תוצאות. ההתמרמרות בעם הייתה גדולה!
"המלך מחוקק חוקים מוזרים, ואיננו מוכן להסביר לנו את פשרם! הרי זה לא ייתכן! עלינו לדרוש ממנו הסבר!" ושוב נשלחה המשלחת אל המלך, וגם הפעם חזרה ללא תוצאות.

עד שיום אחד יצאו התושבים בתהלוכה גדולה, נשים וגברים צעדו אל עבר הארמון, הקיפו את החומות ודרשו מהמלך שיסביר את החוקים המוזרים.
שוב המלך סירב. שוב ושוב הם ניסו לשכנעו לבטל את החוקים, אך זה לא עזר...

אם כך – מלך כזה אינו ראוי להיות מלכנו!" קרא לפתע אחד התושבים, ושאר התושבים הצטרפו אף הם לקריאה. חיש מהר הביאו תושבי האי תיבה גדולה, הכניסו לתוכה את המלך, סגרו אותה וכתבו עליה כתובת למשלוח: "עבור! ארץ שומקום".
הם השליכו את התיבה אל הים, והמליכו עליהם מלך חדש, קשוב ורחום כפי שהיה פעם המלך הקודם.

חובת הזהירות הכללית

תקנה מספר 21

- א. כל עובר דרך חייב להתנהג _____.
- ב. כל עובר דרך חייב _____ באופן שלא :
1. _____ זכותו של אדם _____ שימוש מלא באותה דרך.
  2. _____ נזק _____ או _____ ולא יתן מקום לגרום נזק כאמור.
  3. _____ את התנועה ולא _____.
  4. _____ חיי אדם.
- ג. לא _____ אדם רכב _____ ראש או בלא _____ או ללא _____ מספקת בהתחשב בכל הנסיבות ובין השאר _____ , במטענו, בשיטת _____ , באפשרות של עצירה נוחה _____ . והבחנה _____ , באותות _____ , בתנועת _____ ובכל עצם הנמצא על פני הדרך או סמוך לה _____ .
- מילון :

ינהג, יקפח, לאדם, בזהירות, להתנהג, ובמצב הדרך, ובטוחה, יסכן, זהירות, בתמרורים, עוברי דרך, שוטרים, בסוג הרכב, יפריע, תשומת לב, יעכבנה, לרכוש, להשתמש, יגרום, בקלות, בלמיו ומצבם.

תקנה 21 - חובת הזהירות הכללית:

הוראה כללית הנמצאת בתקנות התעבורה, כלומר בחוק, שחשיבותה מבחינה ניהולית גבוהה. יש הקוראים לזה "חובת הזהירות הכללית", כי תקנה זו מגדירה את הכתובת לאחריות בכל מקרה של בעיה בכביש.

חובתו של עובר דרך

(א) כל עובר דרך חייב להתנהג בזהירות.

(ב) כל עובר דרך חייב להתנהג באופן שלא:

(1) יקפח זכותו של אדם אחר להשתמש באותה דרך;

(2) יגרום נזק לאדם או לרכוש ולא ייתן מקום לגרום

נזק כאמור;

(3) יפריע את התנועה ולא יעכבנה;

(4) יסכן חיי אדם.

(ג) לא ינהג אדם בקלות ראש או בלא זהירות, או ללא

תשומת לב מספקת בהתחשב בכל הנסיבות ובין השאר בסוג הרכב, במטענו, בשיטת בלמיו ומצבם, באפשרות של עצירה נוחה ובטוחה והבחנה בתמרורים, באותות שוטרים, בתנועת עוברי דרך ובכל עצם הנמצא על פני הדרך או סמוך לה ובמצב הדרך.

שיעור מס' 6: עקרונות הבטיחות

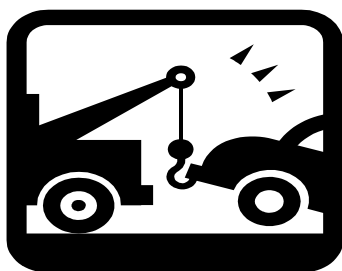
משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

12. הכרות עם חמשת עקרונות הבטיחות.
13. הבנת הרלוונטיות של העקרונות לחיים.
14. יישום העקרונות בחיי היום יום כמשתמשי הדרך השונים.

מבנה השיעור:

- פתיח לשיעור – רושמים במרכז הלוח את הנושא: עקרונות הבטיחות, מחלקים את הלוח לחמישה חלקים רושמים בכל חלק שם של עיקרון ומבקשים מהתלמידים לשער במה כל עיקרון עוסק (על פי שמו).
- רושמים על הלוח את דברי התלמידים.
- עוסקים בכל עיקרון בנפרד בעזרת הקישורים בהמשך, תוך הסבר וקישור לדברים שהתלמידים העלו.
- לכל עיקרון מציגים מצבים שונים המתאימים וממחישים אותם.
- משלימים בנקודות בכל חלק בלוח.
- לסיכום – מחלקים לתלמידים דף מסכם ומקריאים איתם את המידע.

עקרונות הבטיחות

עקרון הבולטות:

כלל זהב של התנהגות בטיחותית בדרך הוא הצורך להראות ולבלוט, זאת כיוון שבהרבה מקרים הסכנה בכביש נובעת ממי שאינו רואה אותך או מזה שאתה אינך מודע לנוכחותו. לפיכך משתמש בדרך צריך להבליט את נוכחותו בעזרת:

אור – אפשר להשתמש במחזירי אור ובפנסים בשעת חשיכה.

צבע – אפשר להשתמש בצבעים הנוגדים לצבע הסביבה וללבוש בהיר בשעת חשיכה.

קול – ע"י שימוש בצופר בשעת הצורך.

חשיבות הבולטות היא בכך שהיא מצמצמת את גורם ההפתעה.

עקרון הספק:

כל עובר דרך חייב להיות ספקן בקשר למעשיהם ולכוונותיהם של עוברי הדרך האחרים. עובר הדרך יטיל ספק בנהג הרכב שנע מולו כי ייתכן שאינו בקי בהפעלת הרכב או שדעתו מוסחת. אסור לעובר הדרך לסמוך על אמצעים טכניים.

לדוגמא: ברמזור למכוניות נראה אור אדום וברמזור להולכי הרגל אור ירוק. במצב זה צריכים הולכי הרגל להמתין מעט לפני שהם מתחילים בחצייה ולוודא שאכן הנהגים מאטים והרכב נעצר. זאת מתוך הטלת ספק במערכת המכנית של הבלמים, של הנורה ברמזור ובמצבו של הנהג שמא לא יעצור על אף הוראת הרמזור.

עקרון הספק מתייחס הן לגורם האנושי והן לגורם המכני.

עקרון השונות – השוני ואי הסימטריה:

כל עובר דרך צריך שתהיה לו יכולת להבין את מגבלותיו של המשתמש האחר, ולזכור שאין בהכרח שוויון בין נקודות המבט של עוברי הדרך השונים. לכל אחד מעוברי הדרך יש יכולות ומגבלות ייחודיות. כל אחד רואה באופן שונה ומתנהג באופן שונה.

לדוגמא: זווית ראייה ושדה ראייה של נהג אוטובוס, שונה מזו של נהג אופנוע ומזו של נהג רכב פרטי. שדות הראייה שלהם מתוחמים בצורה שונה, בגלל מבנה כלי הרכב.

עקרון ההתייחסות הכוללת לסביבה התעבורתית:

עובר דרך חייב להבחין בכל דבר שעשוי להיות לו השפעה על בטיחותו בדרך. הוא צריך להיות ערני ולסרוק את הסביבה בכללותה, להאזין לקולות התנועה ולהתייחס בתשומת לב לכל אירועי התחבורה. כל אלה מחייבים בניית "תמונה כוללת" של המציאות התעבורתית.

לדוגמא: רכב שעצר לפני מעבר חצייה עלול להסתיר רכב אחר שעומד לעקוף אותו. השימוש באוזניות לשמיעת מוסיקה או בטלפון נייד מנוגדים לעקרון זה ומסכנים את המשתמשים בדרך.

עקרון הפער:

"מרחב הבטיחות", הוא פועל יוצא של כל אחד מהעקרונות הקודמים. על מנת לשמור על מקדם בטיחות, כדי להימנע מהימצאות במצבים גבוליים, יש לבלוט ולהראות, לזהות שוני להיות ספקן ולהתייחס לסביבה הכוללת. עובר דרך יוצר לעצמו

מעטפת בטיחות, מעיין "כרית ספיגה" סלחנית לטעויות של עוברי הדרך השונים על ידי שמירה על פער מרחק, בזמן ובמהירות, בהתאם לנסיבות המשתנות.

עקרון הראיה הכוללת: סרט הקוף והקבוצה הלבנה

https://www.youtube.com/watch?v=UfA3ivLK_tE

עיקרון הספק: גם אור ירוק מחייב הסתכלות:

<https://www.youtube.com/watch?v=Vlc30HQ9vs4>

עיקרון הבולטות:

מינואר: אפוד זוהר, לכולם

לתשומת לב הנהגים והרוכבים. החל מיום ראשון הקרוב (ה-1 בינואר) מחויבים כל משתמשי רכב מנועי ללבוש אפוד זוהר אם יצאו מהרכב או ירדו מהאופנוע בדרך בינעירונית. המשמעות: בכל מכונית, אופנוע או קטנוע חייב להימצא אפוד זוהר, כתנאי למבחן הרישוי (טסט)

 Recommend 0

רועי צוקרמן | עדכון אחרון: 26.12.05, 13:02

לכל בעלי הרכב, כולל הרכבי כלים דו-גלגליים. תקנה חדשה שתצא לדרך ב-1 בינואר (יום ראשון הקרוב), מחייבת להחזיק במכונית או ברכב הדו-גלגלי אפוד מיוחד בעל פסים זוהרים. אפוד זה מיועד לשימוש בכל יציאה מהרכב בדרך בינעירונית. התקנה, הקיימת במספר מדינות נוספות בעולם, מחייבת כל בעל רכב לרכוש אפוד-זוהר מכספו בעלות הנעה סביב עשרות שקלים. מכונית או אופנוע ללא אפוד זוהר, לא יוכלו לעבור בדיקת רישוי שנתית (טסט).

התקנה החדשה, פועל יוצא של אישור [חוק אפוד זוהר](#) בחודש יולי שעבר, נועדה לצמצם את מספר תאונות הדרכים בשולי הדרך. על-פי נתוני המשטרה, בכל

אפוד זוהר. חובה בכל רכב
צילום: גבי מנשה

שנה נהרגים כ-20-25 בני אדם בשולי הדרך, מרביתם בשעה שיצאו מהמכונת כדי לתקן תקלה או להתרעק. מדובר בכ-5% מכלל מקרי המוות בכבישי ישראל מדי שנה.

במשטרה מוסיפים כי בכונתם להעניק לציבור חודש הסתגלות לחוק, במהלכו יבצעו פעולות הסברה. נהגים ורוכבים שיתפסו מחוץ למכונת ללא אפוד זוהר בדרך בינעירונית, יזהרו ראשית, אך לא יקבלו דו"ח. מה-1 בפברואר תחל המשטרה באכיפה מלאה, הכוללת רישום דו"חות למי שלא יעשה שימוש באפוד.

החל ממחר - חובה להדליק אורות גם בשעות היום

החל מיום שישי (1 בנובמבר) מחויבים בעלי רכב פרטי להדליק אורות בעת נהיגה בכבישים בינעירוניים, מטעמי בטיחות. התקנה בתוקף עד סוף חודש מרץ

 Recommend 349

פורסם: 09:23 , 31.10.13 | ynet

החל ממחר (ו') - חובה להדליק אורות במהלך נהיגה גם במהלך שעות היום. בהתאם לתקנות משרד התחבורה, נדרשים בעלי רכב פרטי להדליק אורות ביום בכל כלי רכב, בכל נסיעה בדרך בינעירונית. זאת בנוסף לחובה המוטלת על נהגי משאיות, אוטובוסים, מוניות ואופנועים, הנדרשים להדליק אורות גם בדרכים עירוניות להזכיר כי אופנועים מחויבים באורות דולקים בכל דרך, במשך כל השנה.

הקנס על נהיגה ללא אורות דולקים עומד כיום על 100 שקלים, ובנוסף יענש נהג בתוספת של שתי נקודות חובה ברישיון הנהיגה. כמו בכל שנה, חובת הדלקת האורות תישאר בתוקף זה עד ל-31 במרץ 2014. לפי נתונים שהתפרסמו בעבר, על-ידי משרד התחבורה, עומד אחוז המצייתים לחוק על כ-95% מכלל משמשי הדרך.

כדאי להזכיר כי הדלקת אורות בשעות היום נחשבת לכזו המשפרת את בטיחות הנוסעים ברכב, כמו-גם של כלי הרכב האחרים. לפי מחקרים שנערכו, תאורת דרך בכלי רכב מאפשרת להם להיות בולטים יותר לשאר משתמשי הדרך, מלפנים ומאחור, גם בימי שמש. למרות שהדלקת האורות אינה מועילה בתנאים אלה לנהג המכונית עצמה, נהגים אחרים - כמו-גם הולכי רגל - יבחינו ברכב ממרחק גדול יותר, ויהיה קל יותר להעריך את קצב התקדמותו לכיוונם.

יש לציין כי במכוניות מודרניות המהוות למעלה מ-90% מכלל כלי הרכב על כבישי ישראל, השפעת הדלקת אורות על תצרוכת הדלק זניחה. כך גם לגבי עלות החלפת נורה, פעולה שאינה נדרשת לעיתים תכופות גם ברכב הנוסע תמיד עם אורות דולקים.

בהתאם לכך, המלצת כל מומחי הבטיחות, לרבות הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים, היא לנסוע תמיד עם אורות דולקים, גם בדרך עירונית וגם כאשר התקנת לא מחייבות זאת. יש לזכור כי בכלי רכב רבים, אורות הדרך נדלקים עם התנעת הרכב וללא שהנהג יבצע פעולה כלשהי.

עיקרון הפער:

רישיון ליהנות – שמירת מרחק:

<http://www.mako.co.il/travel-rishayon-for-fun/safety/Article-6ca267bd0498c21004.htm>

כיצד לשמור מרחק?

https://www.youtube.com/watch?v=xMf_ApFAsjM

עקרון השונות – השוני והאי סימטריה:

ניתן להעלות תמונות שונות של כלי רכב ולהציג את נקודות המבט של כל משתמש בדרך ומגבלותיו ביחס לאחר.

שיעור מס' 7: בדרך לתאוריה - מושגים

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

15. הכרות עם מושגים של חלקי הדרך
16. שיוך המושגים למבנים בדרך.
17. הבנה של המושג מדרג ציות.

מבנה השיעור:

- דף מושגים עם מחסן מילים – עבודה עצמית, התאמה בין הגדרה למושג.
- בדיקת דף המושגים תוך הצגתם במצגת מסכמת.
- עובדה עצמית לתלמיד או למספר תלמידים(עד 3): מפת צומת + מדבקות, על התלמיד למלא במדבקות את המושגים ולהדביק כל מדבקת מושג במקום המתאים במפת הצומת שקיבל.
- בדיקת העבודה(ניתן לקשט את הכיתה בעבודות).
- הסבר מושג המדרג ציות: למי על הנהג לציית.
- הצגת המדרג + הסבר.
- דף מסכם מדרג ציות.

ציוד נדרש:

- מפות צומת
- מדבקות

דף מושגים

בנושא: חלקי דרך

בתחתית העמוד השני קיימת רשימת מושגים, עלייך לקרוא את ההגדרות הרשומות להלן ולשייך כל מושג להגדרה המתאימה.

1. חלק מרוחבו של כביש, בין שסומן ובין שלא סומן המספיק לתנועת טור אחד של כלי רכב פרט לרכב הנע על שני גלגלים.

מי אני? _____

2. חלק הכביש המסומן על ידי תמרור או בסימון על פני הכביש כמיועד לחצייתו על ידי הולכי הרגל.

מי אני? _____

3. השטח שאין לצדו מדרכה, בסמוך לשפת הכביש, עד לרוחב של 3 מטרים או עד לקצה תעלת הניקוז, כאשר דופן התעלה מצוי פחות מ-3 מטרים משפת הכביש.

מי אני? _____

4. רחוב, סמטה, ככר, מסילה, מעבר, גשר או כל מקום פתוח שיש לציבור הזכות לעבור בו. במונח "דרך" נכללים, המדרכות, שטחי ההפרדה והשבילים שלצדי הכביש.

מי אני? _____

5. שטח הנוצר מפגישתם של שני כבישים או יותר.

מי אני? _____

6. חלק הדרך המיועד לתנועת כלי רכב ואינו כולל את שול הדרך.

מי אני? _____

7. דרך או חלק הדרך שאינו כביש שהוקצה לסוג של כלי רכב או לעוברי דרך (אופניים או הולכי רגל).

מי אני? _____

8. מבנה, אי תנועה, סימון שטח על פני הדרך, גינה, שטח לא סלול המחלקים את הדרך לאורכה.

מי אני? _____

9. חלק מרוחבה של הדרך לצד הכביש המיועד להולכי הרגל בין אם נמצא במפלס אחד עם הכביש ובין אם לא.

מי אני? _____

10. קו לרוחב הכביש או לחלקו, המסמן גבול לעצירת רכב סמוך לרמזור, לתמרור "עצור" או לפני מפגש מסילת ברזל או במקום שבו שוטר מכוון את התנועה.

מי אני? _____

11. זהו כביש שתנועת כלי הרכב בו מותרת בכיוון אחד בלבד.

מי אני? _____

12. זוהי דרך המיועדת למשחקי ילדים, להולכי רגל ולרכב אשר בכניסה אליה מוצר תמרור מספר 100 המורה על רחוב משולב ועד התמרור המורה על קצה הרחוב המשולב.

מי אני? _____

13. תפקידו להפריד בין תנועות הבאות מכיוונים שונים.

מי אני? _____

14. מטרתם להפריד בין הנתיבים בכביש.

מי אני? _____

15. זהו כביש שתנועת כלי הרכב בו מותרת בשני הכיוונים.

מי אני? _____

כביש, מעבר חצייה, נתיב, קו קטעים, כביש חד
סיטרי, צומת, שביל, מדרכה, שול, כביש דו
סיטרי, שטח הפרדה, קו הפרדה רצוף, קו
עצירה, דרך, רחוב משולב.

מדרג הציות להוראות

שוטר

- חובה לציית לשוטר.
- הוראת שוטר עדיפה על כל הוראה אחרת.
- נעצרת ע"י שוטר בלבוש אזרחי, לבקש יפה תעודת שוטר מזהה.

רמזורים

- חובה לציית להוראת רמזורים.
- בצומת דולק אור ירוק ברמזור ולידו תמרור עצור.

למי לציית ?

לציית לרמזור הירוק מבלי להתחשב בתמרור העצור.

תמרור

- חובה לציית לתמרורים.
- בצומת מוצב תמרור עצור ולידו רמזור צהוב מהבהב קבוע (תמרור מס' 125).

למי לציית ?

לציית לתמרור עצור כי רמזור צהוב מהבהב קבוע סימן שהרמזור לא פועל, לא תקין.

הוראות כלליות

למי זכות קדימה? **זכות קדימה לרכב הבא מצד ימין שלי.**

}	בצומת אין שוטר
	בצומת אין רמזור
	בצומת אין תמרור

מפות צמתים

שיעור מס' 8: תמרורים (חלק א')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

18. התלמידים ידעו לזהות את מרכיבי שפת התעבורה בהתמקדות על מסרים מתמרורים.

19. הכרת קבוצות התמרורים והמאפיינים שלהם.

20. הבנה של חשיבות נושא התקשורת במרחב התעבורתי.

מבנה השיעור:

- שאלה: אילו סימנים אתם מכירים?
- רושמים על הלוח כותרת: סימנים
רשמו על הלוח תוך מיון התשובות לסימנים של: טלפון, קולנוע/ספריה/סופר..., בין חברים, בכביש.
(יש לכוון את התלמידים לסימנים בכללי לא רק בכביש)
תנו כותרת לקבוצות הסימנים שהתגבשו על הלוח.
- הצגת מצגת עם תמונות של סמל האולימפיאדה, סמל המונדיאל, סמל מקדונלד, סמל מזדה, סמל נייק, סמל פומה וכו'. התלמידים יאמרו איזה מסר הם מקבלים מהתמונה.
- משחק עם הטלפון הנייד – סימנים שאני שולח ומה הם מביעים.
האם כולם מקבלים את אותו המסר או לא. (ניתן לצורך המשחק לפתוח קבוצת וואטסאפ כיתתית ולהעלות סמליל וכל אחד כותב מה הסמליל אומר מבחינתו)
- סיכום ביניים: מקומם וחשיבותם של הסימנים בכל תחומי החיים
  - ✓ מעבירים מסר אחיד
  - ✓ מסר מועבר במהירות
  - ✓ ללא עומס מילולי, בעיקר ציורי.
  - ✓ סימנים בינלאומיים
- לסיכום חלק זה - הקראת השיר: שפת הסימנים.
- פתיח לתמרורים בתעבורה – צפייה במופע סטנדאפ – שגיב פרידמן, התלמידים מתבקשים לרשום אילו מסרים בהם נתקלים בדרך מציין השחקן.

(רצוי לאפשר צפייה נוספת מכיוון שבצפייה ראשונה עסוקים
בבדיחות ובצחוקים).
קישור למופיע – שגיב פרידמן :

<https://www.youtube.com/watch?v=Ni4DPICp9sE>

- עורכים רשימה של המסרים התחבורתיים ורושמים מעל את נושא השיעור – תמרורים.
- שאלה : מתי "נולד" לוח התמרורים בישראל?
איסוף התשובות , והסבר לתלמידים על ההיסטוריה של לוח התמרורים.

לוח התמרורים

לוח התמרורים הישראלי הראשון עוצב בסוף שנות ה - 60 ופורסם ברשומות ביום 01/01/1970 לוח זה משמש אותנו עד היום, אף כי נעשו בו שינויים ועדכונים (האחרון - באוקטובר 2002), כולל הוספת תמרורים חדשים וגריעה של תמרורים שנתייתרו.

יחד עם פרסום הלוח הראשון בשנת 1970 פורסמו גם "הנחיות לאופן הצבת תמרורים" בהוצאת אגף התעבורה (דאז) במשרד התחבורה, אשר הוכנו ע"י מוסד הטכניון למחקר ופיתוח בע"מ, המרכז לבטיחות בדרכים - אינג' ל. גוטמן.

בשנת 1997 פורסמו "תקנות והנחיות להצבת תמרורים – 1997". אלה כללו, כמובן, את ההנחיות לתמרורים שהיו בלוח (אחרי העדכונים), עד אותה עת. יחד עם זה הצטברו במהלך השנים מספר גדול של תיקונים ללוח התמרורים שטרם קיבלו התייחסות בהנחיות, שינויים בתקינה הישראלית, האירופית והבינלאומית, בנוסף להערות, ביקורת, הצעות לשיפורים, ניסיון מצטבר וכן צרכים אובייקטיביים חדשים מהשטח אשר נוצרו עם השינויים הגדולים שחלו במערכת הכבישים הישראלית – העירונית והלא עירונית.

בשלב מסוים היה ברור ששוב לא ניתן להסתפק יותר ב"עידכונים ושינויים" והגיע הזמן ליצור ולבנות לוח תמרורים חדש ומעודכן על פי כל מה שהתחדש ובמקביל ללוות אותו בהנחיות להצבה, אשר יכללו את מיטב ומירב הידע והניסיון שנלמד אצל גורמים שונים "בתפוזרת".

העבודה על הלוח החדש וההנחיות המלוות אותו ארכה מספר שנים, ובשנת 2007 אכן פורסמה טיוטה למהדורה מעודכנת של "תקנות והנחיות להצבת תמרורים – 2007", המבוססת על לוח התמרורים החדש - לקראת פרסומו. ניתן להבחין בנקל כי אכן זהו לוח חדש במבנהו ובתכנו. גם ההנחיות המלוות הן בהיקף גדול ורחב. הרבה יותר מאז 1997 לבד ממעמדו החוקי של התמרור, ההבדל בין תמרור לבין שלט הוא שברוב המקרים, לפחות חלק מהמסר של התמרור ניתן באופן גרפי ולא בכתב. היתרון של מסר גרפי הוא מהירות קליטתו ואי התלות שלו בשליטת הנהג בשפה המקומית. המסרים הגרפיים בתמרורים ניתנים בעזרת צורת התמרור, צבעו, חצים ואיורים המקובלים בכל העולם לצורך זה.

שפת הסימנים

וזוהי שפת הסימנים
שכל נהג חייב להכיר:
אם מישהו מצביע על הגלגל שלך – סימן שחסר לך אויר
על הדלת – הדלת אינה נעולה
אם מי שעומד לידך ברמזור
מסובב את ידו כמו טחנת-רוח פעילה
פירושו: פתח את החלון, יש לי שאלה
אם הוא מכווץ. ופושט אצבעות, זה אומר:
אתה נוסע באורות דלוקים, חבל על המצבר.
אם מישהו מוציא ידו מהחלון בפתאומיות, כשהוא חולף מימינך
פירושו: מותק, אני נכנס למסלול שלך
מעכשיו זאת הדאגה שלך.
אם מישהו עושה לעברך תנועה ים-תיכונית
פרושה: דוד, גם אני, בדיוק כמוך, עשיתי רשיון למכונית.
אם מישהו זוקף לעומתך אצבע אמצעית
כמקובל בארצות-הברית
הוא רוצה לומר מלה בת ארבע אותיות, שאין לה תרגום לעברית,
האגודל למעלה – אתה חבר
האגודל למטה – שתקבר,
אם מכונית מאותתת למולך ואינה נרגעת
פירושו: יש רדאר של משטרה! עבור לנהיגה מונעת!
אם מישהו מגלגל למולך כד-יד פשוקה ואינך מבין למה
פירושו: האם אתה מוכר את המכונית? בכמה?
ואם הוא מצמיד אצבעו לרקה ומסובב אותה כמו מברג
פירושו: אתה לא נורמלי? ירדת מהפסים? אתה בטח צוחק!
בטסט אמנם לא נבחנים
על שפת הסימנים
אך מי שלא ילמד אותה
או מי שיפשל
מוטב שלא ינהג
בכבישי ישראל.

שיעור מס' 9: תמרורים (חלק ב')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

21. התלמידים ידעו לזהות את מרכיבי שפת התעבורה בהתמקדות על מסרים מתמרורים .

22. הכרת קבוצות התמרורים והמאפיינים שלהם.

23. הבנה של חשיבות נושא התקשורת במרחב התעבורתי.

מבנה השיעור:

- פתיח – צחוק מהעבודה – ממצאים תמרורים:
<https://www.youtube.com/watch?v=SyOYJ7gCkcU>
- משחק קלפים – בקבוצות של 4-5 תלמידים.
כל קבוצה מקבלת מיקבץ של קלפי תמרורים, עם ייצוג של 3-4 תמרורים לכל קבוצה המוגדרת בלוח התמרורים החדש.
על התלמידים לארגן את התמרורים בקבוצות לפי זיהוי מאפיינים משותפים ולתת לכל מיקבץ תמרורים שם ולרשום אותו על שמינית בריסטול בטוש.
- יוצרים מעגל כיסאות בכיתה ובמרכז המעגל כל קבוצה מציגה את מקבצי התמרורים והשמות שנתנה להם. בודקים התאמה ונכונות בין הקבוצות ויוצרים במרכז את המיקבצים הנכונים.
מאוסף הכותרות – מגיעים לשם המקבץ על פי הלוח.
- לסיכום חלק זה - הסבר לקבוצות התמרורים:
<https://www.youtube.com/watch?v=d-VMkt788S>
- חלוקת דף מסכם לנושא, הקראה והסבר.
- משחק פנטומימה לתמרורים: תלמיד מקבל תמרור וצריך להעביר בפנטומימה לתלמידים מאיזו קבוצה התמרור ומה מצויר עליו.
- לסיום: שיר התמרורים – להקת פיקוד מרכז.
<https://www.youtube.com/watch?v=ouOJA1BF13E>

מבנה לוח התמרורים

הלוח מורכב מ - 255 תמרורים + 87 סמלים, ערוכים בעשרה חלקים (קבוצות) ע"פ חלוקה פונקציונלית.

הלוח תואם גם את "אמנת וינה" משנת 1968 על עדכוניה, שישראל חתומה עליה, ואשר קובעת אחידות של התמרורים בכל הארצות החתומות על האמנה.

עיקרי המאפיינים של התמרורים בלוח הם:

חלוקה לחלקים: הלוח בנוי מ-10 חלקים, ע"פ חלוקה לנושאים. בכל אחד מהם רוכזו התמרורים השייכים לנושא של אותו החלק.

1. אזהרה והתראה

הכולל את התמרורים בנושא זה שתכליתם להביא בפני הנהג מידע רלוונטי על המצב בהמשך הדרך ולהזהיר מפני שינויים, מכשולים ומפגעים. מאפיין: משולש על הבסיס, מסגרת אדומה, רקע לבן + ציור, מוצבים כ-150 מ' לפני...

2. הוריה

הכולל את התמרורים שבהם המסר הוא בנוסח מחייב (בפקודה), בלי להשאיר לנהג שיקול דעת ו/או בחירה לגבי אופן התגובה. הדבר נובע מן ההשלכות החמורות במיוחד אשר עלולות להיגרם מאי ציות להוראה בתמרור. מטרתם להזרים תנועה ע"י קביעת סדרים. מאפיין: רובם עגולים רקע כחול.

3. מתן זכות קדימה

חלק חדש, בו רוכזו התמרורים העוסקים במתן זכות הקדימה במקומות ובמצבים שונים (ע"פ החלוקה באמנת וינה)

4. איסורים והגבלות

כולל את התמרורים שיש בהם "איסור" או "אל תעשה", איסורי כניסה, איסורי עקיפה, איסורי פניה או נסיעה מעל המהירות המותרת. מאפיין: רובם עגולים, מסגרת אדומה. לחלקם קו שחור אלכסוני – מבטלים איסור בתמרור קודם.

5. תחבורה ציבורית

חלק חדש שנועד לתמוך במדיניות המשרד, כולל את התמרורים והסימונים העוסקים בנושא התחבורה הציבורית והסדרי ההעדפה שלה. נתצי"ם, תחנות אוטובוסים, תחנות רכבת מקומית, תחנות מוניות וכו'

6. מודיעין והדרכה

מפרט את שלטי ההדרכה ברשת הכבישים העירונית והבינעירונית, הסדרי חניה והודעות. מטרתם להעביר מידע לנהג. מאפיין: מרובעים.

7. רמזורים ותמרורי בקרת נתיבים

כולל את קבוצת התמרורים ה"מתוחכמים" אשר פועלים בהפעלה מרחוק ו/או פולטי אור לסוגיהם. אלה גם מחליפים מסרים, מתחלפים ו"מעניינים" וכנראה שכך גם זוכים לתשומת לב ולרמת ציות טובה יותר. מטרתם ויסות תנועה.

8. סימון על פני הדרך

מפרט את הסימונים השונים על פני הכביש. מטרתם להבטיח מיקום רכב בנסיעה, חניה, עצירה, לסמן נתיב נסיעה.

9. תמרורים באתר עבודה

חלק חדש, הכולל הרחבה ופירוט של קבוצת התמרורים המיועדים להסדרי תנועה באתר עבודה, למשל: תימרור, שילוט וסימון בצבע כתום-שחור.

10. ספח סמלים

כולל מקבץ של סמלים נבחרים לשימוש בדרכים, בנושאים המעניינים נהגים, הולכי רגל, תיירים ועוברי דרך אחרים.

קבוצות תמרורים:

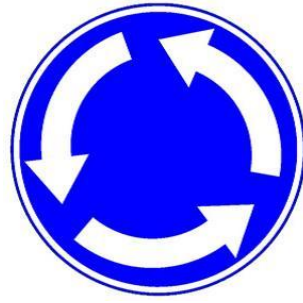
1. אזהרה והתראה:

2. הוריה:

3. מתן זכות קדימה:

4. איסורים והגבלות:

5. תחבורה ציבורית:

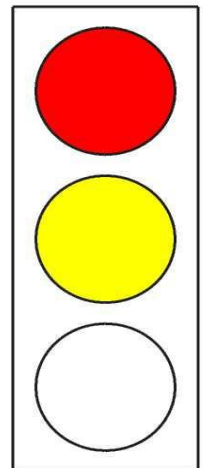
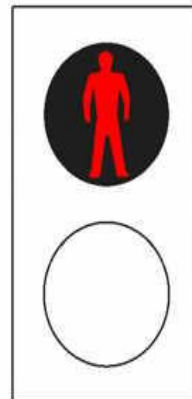
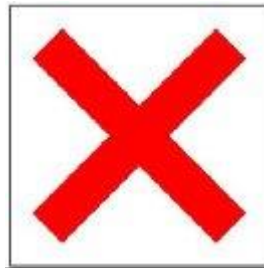

6. מודיעין והדרכה:

רחוב המסגר		סמל
10	בני ברק	10
300	נתניה אקספרס	
20	קרית אונו מוצ"ש במסלול קו 54	
11	רעננה	
500	גלילות (בוקר) קדימה (אחה"צ)	
40	כפר סבא	40

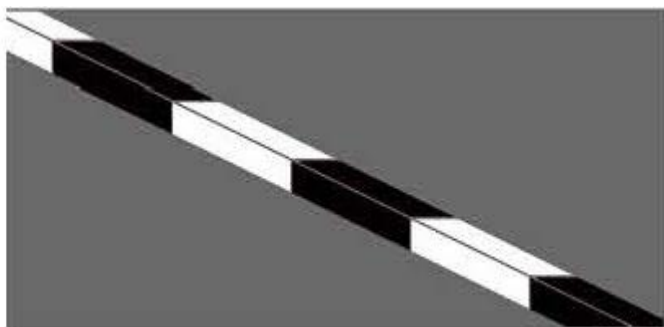
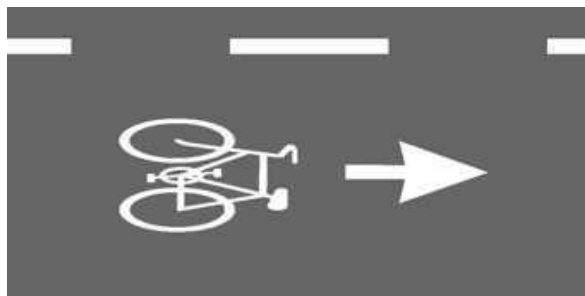

7. רמזורים ותמרורי בקרת נתיבית:

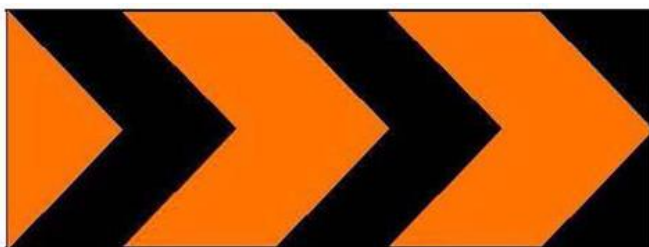

8. סימון על פני הדרך:

9. תמרורים באתר עבודה:

10. ספח סמלים:

שיעור מס' 10: מהירות (חלק א')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

- 11 הכרת מושגים בנושא מהירות.
- 12 הכרות עם חוקים בנושא.
- 13 חשיפה לארועים של תאונות ומהירות.
- 14 הבנה של הסכנות בנהיגה במהירות מופרזת בכביש.

מבנה השיעור:

- שמש אסוציאציות – מהירות.

- מתחילים להציג ולהסביר את מצגת המהירות עד שקופית 4.
- משחק:
כל תלמידי הכתה יעמדו במעגל. התלמידים יקבלו כדור וימסרו בצורה איטית כאשר מידי כמה שניות המורה מבקש לעצור.
משחק נוסף – תלמידים עומדים בשורה, מולם במרחק מספר מטרים תלמיד עם כדור עומד על כיסא, הוא מחזיק את הכדור לפניו קורא בשם אחד התלמידים ועוזב את הכדור.
בעזרת משחקים אילו ניתן להסביר מהו זמן תגובה, הזמן שלוקח מהרגע ששמענו את שמינו עד שהמוח שולח הוראה לרגליים לרוץ.
- ממשיכים עם המצגת על פי הסדר תוך הסבר מפורט לכל שקופית. (שקופית 7, קישור לסרטון כדורגל)

- מצגת – שקופית 15 : קישורים לסרטונים באינטרנט.
- חלוקת דף מסכם מהירות.
- קריאת שיר לסיכום, הופיע ללא שם כותב בפורום תאונות דרכים.

אלוהים, איך יכולתי להיות כל כך דפוקה?" היא חשבה. היא ביקשה " ממנו לקחת אותה הבייתה, והוא נכנס למכונית והניע. תוך שניות הם עברו את המהירות המותרת. תוך כדי הנהיגה המטורפת שלו, היא הבינה שחייה בסכנה. היא התחננה בפניו שיאט, אבל הוא רק הגביר מהירות. "רק תוריד אותי בבית! בבקשה!" ואז, היא ראתה אור בוהק ולבן. "אלוהים, תעזור לנו! אנחנו הולכים להתרסק!" פתאום הכל הפך שחור. היא הרגישה מישהו מוציא אותה מהתנוחה המוזרה שהיא יושבה בה, ושמעה בליל קולות "שמישהו יתקשר לאמבולנס! הילדה הזאת בחיים!" רק כמה מילים. אבל היא ידעה שהיו שתי מכוניות בתאונה. היא תהתה אם הוא היה בסדר, ואם האנשים במכונית השניה עדיין בחיים. היא התעוררה בבית החולים לפרצופים עצובים. "היית בתאונה, וזה לא נראה טוב". הצלילים הדהדו בראשה בזמן שהם אמרו לה בעדינות שהוא מת. "עשינו כל מה שיכולנו, אבל זה נראה כאילו נאבד גם אותך". "אבל מה עם האנשים במכונית השניה?" היא קראה. "אנחנו מצטערים, אבל גם הם אינם"

היא התפללה: "אלוהים, סלח לי על כל מה שעשיתי, רק רציתי לילה אחד של כיף.

היא פנתה לאחות: " אמרי למשפחות של האנשים במכונית השניה שאני מצטערת, שהייתי עושה הכל כדי להחזיר להם את האובדן שלהם. אמרי להורים שלי שאני מצטערת ששיקרתי

האחות רק עמדה שם - היא מעולם לא הסכימה. היא רק לקחה את ידיה עם דמעות בעיניה.

אחרי כמה דקות, היא מתה. מישהו שאל את האחות: " למה לא הסכמת לבקשתה האחרונה של הילדה המסכנה?"

היא הסתכלה אליו, בעינים עצובות ורטובות. " בגלל שהאנשים במכונית השניה... הם היו ההורים שלה.

דף מסכם - מהירות

- **מהירות מירבית** - היא המהירות הגבוהה ביותר, המותרת לרכב לפי תנאי הדרך (דרך עירונית, דרך שאינה עירונית, דרך מהירה).
  - **מהירות חוקית** - היא המהירות המותרת בקטע לפי הגבלת תמרור, או הגבלה ברישיון הרכב לפי סוג הרכב.
  - **מהירות סבירה** – היא המהירות המתקבלת על הדעת, ונמוכה יותר מהמהירות המירבית והחוקית. אדם הנוהג במהירות זו, חייב להיות בטוח כי הוא שולט ברכב בהתחשב בכל התנאים ובכל הנסיבות ויכול להימנע מתאונת דרכים.
  - **מהירות מופרזת** - מהירות שעולה על המהירות הקבועה בחוק, או שלא מתאימה לנסיבות ולתנאי הדרך.
  - **זמן תגובה** – הזמן שלוקח מהרגע שהמוח קולט נתונים מהסביבה ועד שהוא שולח הוראה לתגובה פיזית. (ללחוץ על הבלם, להטות את ההגה וכו').
  - זמן תגובה של אדם הוא 0.75 השנייה.
  - **מרחק תגובה** – המרחק שהמכונית עוברת מרגע שהנהג הבחין בצורך לעצור ועד שהוא הגיב. מרחק זה נקרא גם "השטח האדום" – כל מה שנמצא על הכביש בשטח זה ייפגע.
  - **מרחק בלימה** - המרחק שלוקח למכונית מרגע לחיצה על הבלמים ועד לעצירה מוחלטת. לדוגמא: במהירות 50 קמ"ש בכביש יבש הרכב עובר 14 מטר עד לעצירה מוחלטת.
- במה תלוי מרחק הבלימה:
    1. במהירות הנסיעה.
    2. מצב הבלמים.
    3. איכות הדרך – סלול/כורכר וכו'
    4. מצב הדרך – רטוב/יבש
  - **מרחק עצירה** - מורכב ממרחק תגובה ומרחק בלימה.

מרתק עצירה במטרים			מהירות	
מרחק עצירה	מרחק בלימה	מרחק תגובה	מטרים בשניה	קמ"ש
17	9	8	11.1	40
24	14	10	13.9	50
32.5	20	12.5	16.6	60
42.5	28	14.5	19.4	70
53	36	17	22.2	80
65	46	19	25	90
77	56	21	27.8	100

המקומות בהם על הנהג להאט את המהירות

- ✓ בתוך שטח בנוי ומאוכלס, בקרבת קבוצת ילדים, ברחוב משולב.
- ✓ כשהראות מוגבלת או חסומה ע"י מכשול.
- ✓ לפני כניסה לעקומה, בהתקרבות לצומת.
- ✓ בהתקרבות לבתי ספר, תחנת אוטובוס, גני ילדים.
- ✓ בהתקרבות למעבר חצייה, האטה עד כדי עצירה.
- ✓ מפגש מסילת ברזל.
- ✓ בירידה תלולה או ארוכה.
- ✓ בהתקרבות לאוטובוס או רכב מסחרי שמעלה או מוריד ילדים.

נהג במהירות סבירה וכך תמנע תאונה!

שיעור מס' 11: מהירות (חלק ב')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

- 15 הכרות עם סוגי דרכים
- 16 הכרת החוק בנושא מהירות.
- 17 חשיפה לפעילות המישטרית בתחום המהירות.
- 18 מה היה קורה אילו... ? שיחה והבעת דעה.

מבנה השיעור:

- חזרה על מושגים בנושא מהירות. (ניתן להיעזר במצגת משיעור 11).

חלק ראשון- סוגי דרכים:

- סוגי דרכים – מציגים בפני התלמידים 3 סוגי דרכים:
  - ✓ דרך עירונית
  - ✓ דרך בין עירונית
  - ✓ דרך מהירה
- עבודה עצמית לתלמיד – טבלה משווה בין הדרכים. (כ-15 דקות)
- בדיקת הטבלה על פי מאפיינים תוך השוואה בין הדרכים. על מנת להמחיש לתלמידים את הנושא יש לתת דוגמאות לכבישים מסוגים אילו בקרבת בית הספר.

חלק שני- חוק ומהירות:

- מציגים בפני התלמידים את החוק בנושא מהירות.
- סרטונים על מהירות ואכיפה ע"י החוק.
- ומקיימים שיחה בכיתה על תאונה שקרתה לאחרונה. נקודות לשיחה:
  - מי אשם בתאונה? הנהג או כולם?
  - מה אתה היית עושה אם היית יושב באוטו?

מה אומר החוק?

נהיגה במהירות מופרזת מהי?

- נהיגה במהירות מופרזת היא נהיגה מעל המהירות המותרת הקבועה בחוק, על פי תקנה 54 לתקנות התעבורה ועל פי הוראות התמרורים המוצבים בדרך.
- תקנה 54 לתקנות התעבורה מפרטת באמצעות טבלה את המהירות המרבית המותרת לכל סוג רכב ובכל סוג דרך, ועיקרה מובא להלן:
  - ✓ בדרך עירונית, המהירות המרבית המותרת, עבור רוב הרכבים, עומדת על 50 קמ"ש.
  - ✓ בדרך בין-עירונית, המהירות המרבית המותרת, עבור רוב הרכבים, עומדת על 80 קמ"ש.
  - ✓ בדרך בין עירונית עם שטח הפרדה בנוי, המהירות המרבית המותרת, עבור רוב הרכבים, עומדת על 90 קמ"ש.
  - ✓ בדרך מהירה, המהירות המרבית המותרת, עבור רוב הרכבים, עומדת על 110 קמ"ש.
- נסיעה במהירות העולה על המהירות הקבועה בחוק, נחשבת למהירות מופרזת ונהגה צפוי לסנקציות הקבועות בחוק.
- נהיגה במהירות מופרזת, הנה אחת העבירות היותר שכיחות והיותר קלות לאכיפה לאור המכשור הקיים האומד את מהירות נסיעתם של רכבים בכביש ובכך מסייע בפעולות האכיפה.
- בנסיבות בהן, נתפס נהג בשעה שהוא נוהג במהירות מופרזת, רשאי שוטר, בדרגת פקח, לשלול את רישונו בו במקום בפסילה מנהלית למשך 30 יום.
- גובה הקנס עבור נהיגה במהירות מופרזת ניתן בהתאם לגובה המהירות, ולעיתים במקום קנס יקבל הנהג הנאשם זימון להישפט בבית המשפט לתעבורה.

- להלן פירוט מדרגי העונשים :
- בדרך עירונית :
  - ☒ נסיעה עד 20 קמ"ש מעל המותר – 250 ₪ קנס.
  - ☒ נסיעה בין 21-30 קמ"ש מעל המותר – 750 ₪ קנס.
  - ☒ נסיעה של 31 קמ"ש מעל המותר – זימון לבית המשפט.
- בדרך בין-עירונית :
  - ☒ נסיעה עד 25 קמ"ש מעל המותר – 250 ₪ קנס.
  - ☒ נסיעה בין 26-40 קמ"ש מעל המותר – 750 ₪ קנס.
  - ☒ נסיעה של 41 קמ"ש מעל המותר – זימון לבית המשפט.
- במידה ולנהג הנאשם ישנן השגות לגבי גובה הקנס או עצם האישום, רשאי הוא להגיש בקשה להישפט בבית המשפט לתעבורה, ולטעון את טענותיו בעניין.

סרטונים לנושא אכיפת מהירות :

- <https://www.youtube.com/watch?v=Gji9UPGGWno> ✓
- <https://www.youtube.com/watch?v=0KJenuzNlcc> ✓
- https://www.youtube.com/watch?v=J0h_FlqcBrE ✓
- <https://www.youtube.com/watch?v=2FX8iuKEYGg> ✓
- <https://www.youtube.com/watch?v=984Hsm0NVg> ✓

טבלת השוואה בין הדרכים השונות:

מאפיינים	דרך עירונית	דרך בינעירונית	דרך מהירה
רמזורים (יש/אין)			
צמתים (יש/אין)			
תחנות דלק (יש/אין)			
מרכזי קניות (יש/אין)			
כניסות ליישובים (יש/אין)			
מחלפים (יש/אין)			
תחנות אוטובוס (יש/אין)			
מהירות מותרת			
מבנה הדרך (ישר/מפותל)			
שטח הפרדה (יש/אין)			
הולכי רגל (יש/אין)			
פסי האטה (יש/אין)			
מפגש מסילת ברזל (יש/אין)			

טבלת השוואה בין הדרכים השונות - פיתרון:

מאפיינים	דרך עירונית	דרך בינעירונית	דרך מהירה
רמזורים (יש/אין)	יש	יש	אין
צמתים (יש/אין)	יש	יש	אין
תחנות דלק (יש/אין)	יש	יש	אין
מרכזי קניות (יש/אין)	יש	יש	אין
כניסות ליישובים (יש/אין)	יש	יש	אין
מחלפים (יש/אין)	יש	יש	יש
תחנות אוטובוס (יש/אין)	יש	יש	אין
מהירות מותרת	50 קמ"ש	80/90 קמ"ש	110 קמ"ש
מבנה הדרך (ישר/מפותל)	משתנה	משתנה	ישר
שטח הפרדה (יש/אין)	לא מחויב	אם יש – 90 קמ"ש אם אין – 80 קמ"ש	יש
הולכי רגל (יש/אין)	יש	יש	אין
פסי האטה (יש/אין)	יש	אין	אין
מפגש מסילת ברזל (יש/אין)	יש	יש	אין

שיעור מס' 12: אלכוהול (חלק א')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

1. שינוי עמדות כלפי שתיית אלכוהול בכלל ונהיגה תחת השפעת אלכוהול בפרט.
2. ביסוס ידע על השפעת האלכוהול על הנהיגה.
3. פיתוח אחריות אישית וחברתית של הנהג הצעיר.
4. חיזוק התלמידים שיהוו "סוכני שינוי" בנושא.
5. חיזוק וביסוס כישורי חיים ביניהם התמודדות עם לחץ חברתי, קבלת החלטות בזמן נהיגה ו/או בנסיעה עם נהג צעיר.
6. הגברת המודעות להשלכות השפעת אלכוהול על הנהיגה על המשפחה והקהילה.

מבנה השיעור:

- שאלה: למה שותים? רושמים על הלוח בצד את מבחר התשובות.
- כל תלמיד מתבקש לכתוב על דף 3 דברים שהוא יודע על אלכוהול. לאחר שסיימו מציגים את התלמידים את הנתונים בכיתה, המורה יירשום את הדברים על הלוח ויבקש מהתלמידים לציין לגבי כל פרט אם הוא עובדה או דעה ויסמן בהתאם. (בצבעים שונים)
- בהמשך בוחנים את העובדות ובודקים אם אכן הן עובדות נכונות.
- מחלקים שאלון לתלמיד(אישי) ובו מספר משפטים ועל התלמיד למלא לגבי כל משפט נכון/לא נכון.
- מתחילים עם המצגת, שקופית 4 טבלה מוכנה שניתן להקרין על הלוח ולמלא עם תשובות התלמידים.
- ממשיכים במצגת תוך שיתוף התלמידים - מהו אלכוהול, השפעותיו, נהיגה ואלכוהול, חוק.

הערה: לשים לב במצגת יש קישורים לסרטונים.

שאלון לתלמיד:

לפניך 10 משפטים הנוגעים לשתיית אלכוהול.
ליד כל משפט יש לרשום נכון/לא נכון:

1. _____ אלכוהול הוא סם מעורר
2. _____ אלכוהול מרווה צימאון.
3. _____ אלכוהול מחמם את הגוף.
4. _____ רבים שותים כדי להרגיש שהם "שייכים".
5. _____ האלכוהול פוגע בביטחון העצמי של הנוהג ברכב.
6. _____ כמות האלכוהול בפחית בירה שווה לכוסית ויסקי.
7. _____ שתיית אלכוהול עשויה לקצר את זמן התגובה במקרים מסויימים.
8. _____ האלכוהול משבש את הראייה.
9. _____ לכמות קטנה של אלכוהול אין כלל השפעה על נהיגה.
10. _____ קפה ומקלחת מבטלים את השפעת האלכוהול

תשובות והסברים :

1. **לא נכון** - אלכוהול איננו סם מעורר . אלכוהול הוא חומר מדכא המאט את פעילות מערכת העצבים המרכזית ובעקבות זאת את פעולת איברי הגוף.
2. **לא נכון** – אלכוהול איננו מרווה צימאון. לשתיית אלכוהול יש השפעות משתנות : הוא מדכא את המרכז במוח האחראי לוויסות קצב הפרשת המים בכליות. עקב כך הגוף מפריש יותר שתן, ומכאן ייבוש הגוף ותחושת צמא.
3. **לא נכון** – אלכוהול איננו מחמם את הגוף. האלכוהול עשוי ליצור אצל האדם תחושה של חמימות עקב התרחבות של כלי הדם הסמוכים לעור. איברים פנימיים עלולים דווקא להתכווץ ולגרום להתקררות מסוכנת של הגוף.
4. **נכון** – שתיית אלכוהול משמשת במקרים רבים ליצירת מעמד חברה , ויש השותים עקב לחץ חברתי המופעל עליהם , גם אם אינם נהנים מכך.
5. **לא נכון** – אלכוהול יוצר תגובה מדומה של ביטחון העצמי והיכולת , המוביל לחיזוק הנטייה ליטול סיכונים.
6. **נכון** - כמות האלכוהול בפחית בירה , בכוס יין או בכוסית משקה חריף כמו למשל ויסקי ברנדי וכד' שווה פחות או יותר. עובדה זו תלויה אמנם בריכוז האלכוהול במשקה, אך יש לזכור בירה נלגמת מתוך פחית או כוס גדולה בעוד משקה חריף נלגם בכמויות נוזל קטנות יותר.
7. **לא נכון** - זמן תגובה לגירויים מתארך בשפעת אלכוהול. יתר על כן, ככל שרמת הריכוז של האלכוהול גבוהה יותר , כך נפגמים יותר שיקול הדעת של הנהג והיכולת לבצע פעולות הדרושות כושר שיפוט, ראייה תקינה ותיאום בין השרירים.

8. **נכון** – האלכוהול משבש את הראייה : הוא גורם להפחתה בחדות הראייה (טשטוש) , לירידה בכושר הראייה ההיקפית , ולהתארכות משך הזמן הדרוש להתאוששות מסנוור.

9. **לא נכון** – גם כמות קטנה של אלכוהול משפיעה לרעה על הנהיגה . שתיית כמות הפחותה מ-2 פחיות בירה, 2 כוסות יין או 2 כוסות משקה חריף גורמות לירידה משמעותית בכושר השיפוט של הנהג ובכושרו ליטול סיכונים וגורמת להתחלה של שיבוש בתיאום בין השרירים. מכאן הדרך לעשיית שגיאות מסוכנות בנהיגה קצרה : נהיגה בזיג-זג ואי שמירה על נתיב הנסיעה, סטיות חדות ומיותרות, אי שמירת רווח , אי ציות לתמרורים ולרמזורים ועוד.

10. **לא נכון** – קפה ומקלחת אינם מבטלים את השפעת האלכוהול. האלכוהול מתפרק בכבד.

(המידע בתשובות מתבסס על חומר שנערך על ידי ד"ר שושנה וייס מהאגודה למניעת אלכוהוליזם בישראל)

שאלה	נכון	לא נכון
אלכוהול הוא סם מעורר		
אלכוהול מרווה צימאון		
אלכוהול מחמם את הגוף.		
רבים שותים כדי להרגיש שהם "שייכים".		
האלכוהול פוגע בביטחון העצמי של הנוהג ברכב.		
כמות האלכוהול בפחית בירה שווה לכוסית ויסקי.		
שתיית אלכוהול עשויה לקצר את זמן התגובה במקרים מסויימים.		
האלכוהול משבש את הראייה.		
לכמות קטנה של אלכוהול אין כלל השפעה על נהיגה.		
קפה ומקלחת מבטלים את השפעת האלכוהול		

שיעור מס' 13: אלכוהול (חלק ב')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

- 19 שינוי עמדות כלפי שתיית אלכוהול בכלל ונהיגה תחת השפעת אלכוהול בפרט.
- 20 פיתוח אחריות אישית וחברתית של הנהג הצעיר.
- 21 חיזוק התלמידים שיהוו "סוכני שינוי" בנושא.
- 22 חיזוק וביסוס כישורי חיים ביניהם התמודדות עם לחץ חברתי, קבלת החלטות בזמן נהיגה ו/או בנסיעה עם נהג צעיר.
- 23 הגברת המודעות להשלכות השפעת אלכוהול על הנהיגה על המשפחה והקהילה.

מבנה השיעור:

- מחלקים לתלמידים את מילות השיר: לי זה לא יקרה-סבלימינל והצל, משמיעים ברקע את השיר ומנחים את התלמידים לסמן בשיר גורמים לתאונות דרכים.
קישור לשיר: <https://www.youtube.com/watch?v=89uzlfvHS-c>
- עוברים על השיר והסימונים תוך ניתוח השיר והסבר המסר שבו.
- מקרינים את הסרטון: שיכורים לרגע – נכים לנצח (20 דקות)
הסרט דן בקורבנות של תאונות דרכים שנגרמו עקב נהיגה בהשפעת אלכוהול. מציג את הפצועים, המשפחות, רופאים, בני הנוער והמשטרה.
- פעילות מלווה לסרט:
✓ אוורור רגשות: יש לאפשר לתלמידים להתבטא ולשתף מה הרגישו?
איזו דמות נחרטה אצלכם? האם משהו בסרט מזכיר לכם אדם או חוויה שעברתם? ועוד.
- משחקי תפקידים ודילמות: מחלקים את הכיתה ל-6 קבוצות, כל קבוצה מקבלת סיפור מצב ועליה להציג את עמדות השותפים למצב ולהחליט כיצד לפתור את הדילמה שבפניהם. (יש חשיבות רבה בקיום השיח בקבוצה וכל קבוצה צריכה להכיל 3 תלמידים לפחות, ניתן לתת לקבוצה שני מצבים, ניתן להוסיף סיפורי חיים בהתאם לאוכלוסיית התלמידים).
- אפשרות נוספת – סיפור אירוע סוף בחינות בגרות לקיום משחק תפקידים ומעכב אחר האירוע בתרשים של צמתי החלטה. (אם...מה היה קורה אחרת)
- מצגת – לכל הנהגים החדשים כתב: גל שמש "א1 מקיף" ראשלי"צ

לי זה לא יקרה – סאבלימינל והצל

מילים: [הצל וסאבלימינל](#)

לחן: [סאבלימינל ואבי מסיקה](#)

עברנו את פרעה, עברנו תישואה
עברנו מלחמות ופיגועים ומתאבדים
עברנו אינתיפאדה הקמנו מדינה
אז איך במלחמה הזאת אנחנו מפסידים?
שש מאות ומשהו הרוגים מדי שנה
רק על הכבישים במדינת ישראל
אנחנו האוייב הכי גדול שיש לעצמנו
הגיע הזמן שנפתח עיניים ונסתכל

סכנה אורבת לי מעבר לפינה
הכבישים הפכו להיות שדה מלחמה למה?
עצבים פקקים מלא דרמה!
גשום כאן מסוכן שבר ענן
רק נכנסתי מדים הורדתי
שאנטי אני מוכן גיל בשיער דלק "פול טנק"
Vooomm דוושה אל הרצפה הדבקתי
חלון פתוח אצלנו "פול ווליום" טו-פאק
זז עם הבאס כל אחד בתור נכנס
אל הרכב יש לנו עשב הערב
עכשיו בואו נחשוב לאן נברח
מלצרית שחררי לי עוד כוסית לפי הקצב
חיילים, מגן דוד ודיסקית
מי חשב שנגמור את החיים במכונית?
שיט!! תבין, תאונות הדרכים
זו מגיפה הכי קשה שעוד מכה ביהודים

אחי עברנו הרבה מאוד דברים ביחד
בבית ספר שיחקנו, בצבא היינו בלי פחד
בלילות את העיר היינו קורעים
איך עכשיו כל החבריה מגעועים קרועים

היית לי כמו אח עכשיו אתה מלאך
לא אשכח ולא אסלח איך בשנייה הכול נלקח
זה כל כך מגוחך כי נהגת כמו תותח
וברגע של עייפות אתה הפכת לממרח
בבית משפחתך נעלמה לה השמחה
אמא עוד בוכה והשאר בהכחשה
נהרגת לי פעם אחת יותר מדי
אבל אני נהרג כל דקה שאני חי
נעלמת במפתיע רצח בלי מניע
וכשהזמן שלי יגיע ניפגש ברקיע
החיים שלי בלעדיך לא שווים אגורה
למה לעזאזל לא חגרת חגורה ?

עד כאן לא עוד !!!
כל סיפור מתחיל בי"לי זה לא יכול לקרות "
רוצים לדעת מה אנחנו יכולים לעשות
נוריד רגליים מהדושות, נשים חגורות !
נפסיק לשתות ולנהוג
ואם חבר שותה, אני לא נותן לו לעלות על הגה !
כי זה שטות !
לא יוצאים לדרך אם מתים מעייפות
כי על הכביש אין שום מקום לשום טעות

על הכביש אל תהיה צודק, תהיה חכם !
תהיה חי וקיים, תהיה איתנו כאן !
עדיף לאבד רגע בחיים מאשר לאבד חיים ברגע קטן

מצבי חיים – משחק תפקידים ודילמות בקבוצות:

גלית	גלית הולכת למסיבה בליל שבת, והיא יודעת שהאלכוהול יהיה נגיש שם. היא אוהבת לשתות, אך רוצה להבטיח כי לא תשתה יותר מדי. היא יודעת שחלק מהנוכחים אף ינסו להשתכר. היא יודעת שחבריה יניחו שגם היא באה לעשות אותו דבר. אלו פעולות היא יכולה לנקוט כדי להבטיח שלא תשתה יותר מדי?
חן	נער מתמוטט חסר הכרה ליד חן כשהוא עוזב את המסיבה. חן מכיר את הנער ויודע ששתה הרבה. מה עליו להחליט לעשות? ולמה?
מאור	מאור הסיע במכונית של אימו ארבעה חברים למסיבה. במהלך המסיבה שתה יותר משתכנן, וכשהגיע הזמן להסיע את חבריו, הוא הבין ששתה יותר מדי בכדי לנהוג, כי הוא מרגיש מעט מסוחרר. מה כדאי לו להחליט ומדוע? מה יגיד?
שני ולי	הוריה של שני תמיד אמרו לה, שאם תיקלע למצב שבו לא יהיה לה כל אמצעי כדי לחזור הביתה, שתתקשר אליהם והם יבואו לאסוף אותה. והנה זה קרה. היא הייתה במסיבה כשרוב חברותיה שתו יותר מדי, וזוג בחורים החלו להטריד אותה ואת חברתה לי. היא רצתה להתקשר להוריה, אך היא חשבה, שאם היא תתקשר אליהם והם יבואו, הם יראו כיצד היא מבלה, ולא יתנו לה לצאת יותר למסיבות. מה צריכות שני ולי לעשות?
מקס	מקס יוצא עם מרב ששתתה יותר מדי והקיא. חבריהם חושבים שזה מצחיק ושמקס צריך להתעלם מזה. מקס מצובצב ששתתה כל כך הרבה ונבוך מפני חבריהם. מה צריך מקס להחליט ולמה?
רותם	רותם יצאה עם חברה יניב לפאב. יניב שתה כמה פחיות בירה. הוא התחיל להתנהג באופן מוזר- לצחקק, לרקוד. רותם נבוכה מהתנהגותו, ומנסה לשכנע אותו להפסיק לשתות, אך הוא מתעלם ממנה. מה צריכה רותם לעשות?

לקוח מתוך "סמים וכבוד האדם", היחידה לתכנית מניעה שפ"י, תכנית ניסויית, 2000.

אירוע – סוף בחינות הבגרות

לרגל סיום בחינות הבגרות של כיתה י"ב החליטו החברה מתיכון עירוני ד' בירושלים לחגוג בתל אביב. המסיבה נמשכה עג השעות הקטנות של הלילה. ב- 2:30 לפנות בוקר, עם סיום המסיבה, החלו כולם להתפזר.

אורן שלפני חודשים ספורים קיבל את רישיון הנהיגה, פנה למכונית שחנתה ליד האופנוע של זיו חברו. עינת ושירה פנו גם הן לעבר המכונית. זיו חבש את הקסדה לראשו והתכוון לנסיעה ברוח הקרה.

לפתע אמרה עינת: "אורן, אולי כדאי שאני אנהג במקומך, הרי שתית 3 פחיות בירה, וקראתי שאלכוהול יכול להשפיע על נהגים ולגרום להם לעליה בביטחון העצמי ולשחרור מעצורים.
"מה את מקשקשת שטויות" – התפרץ זיו האופנוען, "אורן בסדר גמור, וגם אם הוא שתה קצת אז מה, על אחריותי – תראי, הוא לגמרי ערני. אורן – אל תקשיב לה כנס למכונית.
מה קרה השתפנת פתאום? הרי התערבנו שהאופנוע שלי סוגר ל-120 קמ"ש יותר מהר מהמכונית של אבא שלך".
אורן הפנה מבטו אל עינת "מה את כל כך מפחדת? , אני מרגיש מצוין. 3 פחיות בירה קטן עליי".

שירה שמעה את מהלך השיחה ושתקה. היא חשבה לעצמה: עדיף שלא אתערב. אני כבר רוצה להגיע הביתה. אורן שוב הביט לעבר שירה ומשראה שאינה מתערבת בשיחה נכנס למכונית והניע. עינת שישבה במושב האחורי לא חגרה חגורת בטיחות.

כבר ביציאה מתל אביב ביצעו זיו ואורן את התחרות המפוקפקת ולאחר ניצחון של זיו המשיכו בנסיעתם המהירה.
ליד מחלף שפירים, בעוד האופנוע והמכונית נוסעים זה לצד זה, סטה לפתע אורן מנתיבו, פגע באופנוע שעף לתעלה שבצד הכביש, זיו נהרג במקום.
המכונית התנגשה במעקה הבטיחות. עינת נהרגה אף היא.

שיעור מס' 14: אלכוהול (חלק ג)

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

- 24 צפייה בסרט: "דנה לא רוקדת"
- 25 דיון בעקבות הסרט: התמודדות עם דילמות, משחק תפקידים, דלתות מסתובבות – מה הייתי עושה אחרת ולאן זה היה מוביל.
- 26 סיכום נושא האלכוהול.

- סרט: "דנה לא רוקדת"
<http://video.mofet.macam.ac.il/v/1507>
קישור לסרט לצפייה ישירה.
- לפני הקרנת הסרט – מספרים לתלמידים על הסרט בו הם יצפו.
- מחלקים דף צפייה בסרט.
- דיון כיתתי:
  - ✓ בעזרת דף הצפייה.
  - ✓ דילמות העולות בסרט: חברות בין גדי ליוני, גדי לדנה ודנה לאירית, אמירת האמת, לקיחת אחריות.
  - ✓ משחק תפקידים: תלמידים שנכנסים לתפקיד הדמויות שבסרט ומעלים אפשרויות נוספות לפעולה, מה היית עושה אחרת מהדמות.
  - ✓ ניתן לערוך תרשים על הלוח של אירוע ואפשרויות הפעולה ולאן כל בחירה מובילה. (דלתות מסתובבות)
✓ כיצד באין לידי ביטוי מעגלי הפגיעות?
- סיכום נושא האלכוהול – מה אני לוקח? כל תלמיד בוחר 2 דברים שהוא לוקח מהנושא.
עורכים רשימה על הלוח לסיכום.

”דנה לא רוקדת”

על הסרט

הסרט ”דנה לא רוקדת” מבוסס על סיפורה של דקלה יצחק, רקדנית מחוננת, אשר נפצעה בתאונת דרכים ונותרה משותקת ומרותקת לכיסא גלגלים.

מבנה הסרט

שחזור קטעים מהערב שבו אירעה התאונה - הקטעים מהתאונה שזורים בקטעים המתארים את תהליך השיקום.

במה דן הסרט?

- א. תוצאות נהיגה תחת השפעת אלכוהול.
- ב. תוצאות נהיגה כאשר הדעת מוסחת מהנהיגה.
- ג. סיוע לנפגע אחר תאונה - חוסר ידע מקצועי בטיפול עשוי לגרום להחמרת מצבו של הנפגע ואף לנזק בלתי הפיך.
- ד. התמודדות צעירים עם תוצאות מעשה: אי יכולת לסייע לנפגע, או לבקר אותו בשל תחושות אשמה, תחושה של ”אני בריא ושלם” ואם אבקר את הנפגע אגרום לו לקשיים גדולים יותר בהתמודדות עם מצבו.
- ה. התמודדות המשפחה והנפגע עם נכות לכל החיים.
- ו. חברות.

שיעור מס' 15: חוק ומשטרה (חלק א')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

7. חשיפת התלמידים למבנה המשטר במדינת ישראל והכרת הרשויות בה.
8. חשיפת התלמידים למבנה המשטרה ותפקידיה.
9. הכרות עם משטרת התנועה ומערך התפקידים שלה.
10. הבנת החשיבות בחוק ומשטרה לקיום חברה בריאה ולביטחוננו האישי של כל אזרח במדינה.
11. פריסת אירועים שונים ותפקיד המשטרה בהם.
12. שינוי עמדות כלפי המשטרה והשוטרים.

מבנה השיעור:

- שמש אסוציאציות – משטרה. יש לכתוב את הדברים שעולים על הלוח ולארגן אותם בשתי קבוצות משני צידי השמש, חיובי ושלילי.
לא לבקר את דברי התלמידים, אך לנסות לשמור על שפה מכבדת.
לכתוב על הלוח כך שהשמש תלווה את השיעור לכל אורכו(לא למחוק עד סוף השיעור מכיוון שנחזור לכך בהמשך)
- מצגת מלווה להמשך השיעור: שקופית 3 – דמות, שואלים מיהי הדמות?
בהמשך הסבר על מונטסקייה - פילוסוף פוליטי שהגה את הפרדת הרשויות.
- מצגת: סקירה של רשויות המדינה – הרשות המבצעת.
- מצגת: סקירה של מבנה המשטרה ותפקידיה במדינה.
- מצגת – שקופית קישורים: 4 קישורים ניתן לבחור בהתאם לזמן.
יש להציג את הסרטונים תוך שיחה על תפקיד המשטרה בכל מצב המוצג שם והאם היינו רוצים שהמשטרה תפעל בתחום.
בשלב זה יש לקשר את המצבים לדברים שעלו בשמש האסוציאציות.
- יש לסיים את השיעור בסיכום הדברים שעלו ולידע את התלמידים כי גם השיעור הבא יוקדש לנושא כך שיהיה להם מקום לדיון נוסף.

שיעור מס' 16: חוק ומשטרה (חלק ב')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

13. חשיפת התלמידים לאירועים דרך נקודות מבט שונות.
14. התמודדות עם דילמות.
15. שינוי עמדות כלפי החוק המשטרה והשוטרים.

מבנה השיעור:

שיעור זה מורכב כולו מסיפורים של אירועים והתמודדות. כלי השיעור הם: משחקי תפקידים ודלתות מסתובבות. הכיתה מתחלקת לקבוצות בהתאם למספר הדמויות בכל סיפור. כל קבוצה מקבלת סיפור מקרה ודמויות. (ניתן גם לאפשר לתלמידים לבנות סיפור) שלבי העבודה:

1. כתבו מה חושבת כל דמות על האירוע, כל תלמיד "מאמץ" דמות.
2. מה חושבת כל דמות על הדמויות האחרות שבאירוע.
3. עליהם לכתב את האירוע לשנות פרטים כך שהסוף יהיה אחר.
4. כל קבוצה מציגה את המקרה שלה, את הדמויות ומה כל אחת חושבת.
5. מקיימים שיחה כיתתית על הדמויות והאירוע.
6. כל תלמיד צריך לציין איזו דמות הוא לא היה רוצה להיות בנעליה ומדוע.

לסיכום השיעור חוזרים לאירוע – תאונה בערבה: המשטרה לא הצליחה לעצור את החבורה, עצרה את שני החברים ברכב האחר, מה היה קורה אילו!! מקומה של המשטרה בשמירה על חיי אדם – ערך החיים!!!

מקרה 1:

חמי קנה אוטו חדש לאחר שחסך זמן רב. הוא החליט לקחת את חבריו לסיבוב באזור מגוריהם כדי לחגוג את הקנייה ולהציג את הרכב בפני חבריו. חבר ראשון עולה לאוטו ונחגר. חמי ממשיך בנסיעה ואוסף חבר נוסף שעולה מאחור ולא נחגר. חמי לא רצה להעיר לו ולבקש שיחגר, הרי זו ההחלטה שלו והחיים שלו, לא? השלושה יצאו לנסיעה לכיוון תל אביב. בדרך חלפה על פניהם ניידת משטרה והחבר שלא נחגר מיהר למשוך את החגורה כדי שחמי לא ייתפס כמי שהסיע נוסע ללא חגורות. מיד לאחר מכן החבר חזר למצבו הקודם וצחק על הקלות שבה התחמק מעונש. פתאום מולם הופיע רכב חמי ניסה לברוח לשול הדרך והתהפך לתוך התעלה.

חמי והחבר החגור נותרו חגורים תלויים בתוך הרכב, הם הביטו לאחור וראו את חברם מקופל וצועק מכאבים. לאט שיחררו את החגורות והזדחלו החוצה דרך החלונות עם שריטות קלות בלבד. החבר מאחור לא יכו היה לזוז ורק בעזרת שירותי הכיבוי שחתכו את דלתות הרכב והוציאו אותו לאמבולנס שפינה אותו לבית החולים במצב קשה.

חישבו מי אחראי על תוצאות התאונה? מה היה קורה אם המשטרה הייתה עוצרת אותם וחמי היה מקבל דו"ח, האם הוא היה מחייב את החבר לחגור?

מקרה 2 :

דני לומד נהיגה , הוא כבר עשה עשרה שיעורים ומרגיש שאוטוטו הוא ניגש לטסט. השעה מאוחרת בלילה, דני מחליט לקחת את האוטו של ההורים כדי להשתפשף בנהיגה, הרי הוא כבר די מוכן לדבריו.

ההורים ישנים, דני לוקח את מפתחות רכב העבודה של אבא ויוצא לנסיעה. הוא מסתובב ברחובות הרחוקים מהבית כדי שלא יזהו אותו, ביטחוננו עולה והוא ממשיך בנסיעה ואף מגביר מהירות. לפתע רואה דני מרחוק אורות של ניידת משטרה, הוא משנה את נתיב נסיעתו וניכנס לרחוב צדדי וצר.

הוא ממשיך במהירות ומאבד שליטה עולה על המדרכה ונעצר בחבטה חזקה בעץ. מרוב העוצמה קדמת הרכב נמעכת לחלוטין, החלון הקדמי מתנפץ והזכוכיות פוגעות בדני. דני יושב חסר אונים ברכב ולא מסוגל לזוז הוא אינו חש ברגליו. שכן שיצא לטיול עם כלבו מבחין בתאונה ומזעיק את כוחות ההצלה. דני מפונה לבית החולים במצב בינוני עם פגיעה בגב.

תוצאות :

1. דני שבר 4 חוליות ונותר משותק מהמותניים ומטה לכל חייו.
2. דני קיבל הזמנה לבית משפט על נהיגה ללא רישיון.
3. רכב העבודה של האבא נגרר לחניון משטרתי ל-30 יום.
4. אביו של דני נושא בהוצאות שחרור הרכב .
5. אביו של דני משלם את עלות תיקון הרכב.
6. במקום עבודתו של האבא נערכת שיחת נזיפה חמורה ונשללת מהאב הזכות לרכב.
7. חבריו של דני מתגייסים ואילו הוא נשאר בבית.
8. ההורים נאלצים ל התאים את הבית למצב החדש.

חישבו איך האירוע היה ממשיך אם דני לא היה מספיק לפנות לרחוב הצר והמשטרה הייתה עוצרת את דני לביקורת ומורידה אותו מהכביש.

שיעור מס' 17: עייפות

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

16. הכרת הגורמים לעייפות והמשמעות לכך בנהיגה.
17. התמודדות עם עייפות בנהיגה – מה ניתן לעשות.
18. להעלות את המודעות לנושא וליכולת של הנוסעים להבחין כי נהגם עייף.
19. חשיפה לאירועים בתחום.

מבנה השיעור:

- מציגים את נושא השיעור-עייפות ואת הבעייתיות לבחון את הנושא מכיוון שזהו "הגורם השקט" בתאונות דרכים.
- שאלה – מה חשוב לדעת בנושא? – גורמים לתאונות, מאפיינים של נהג עייף, דרכי התמודדות. בונים טבלה וממלאים אותה לאורך השיעור.

פעולות מניעה של הנהג	פירוט	גורם העייפות

- שאלון ידע בנושא עייפות – כל תלמיד מקבל שאלון למילוי עצמי.
- בודקים עם התלמידים את השאלון ומאפשרים שיח קצר בעניין סביב תשובות שאין הסכמה בהם.
- הוצאת מידע מכתבות – כל שני תלמידים מקבלים כתבה ומוציאים מידע על פי סעיפי הטבלה.
- איסוף הנתונים וארגונם על הלוח.
- מחלקים לתלמידים טבלה מסכמת ועוברים על סעיפי הטבלה.
- דף מידע ותמונות לנהג – מחלקים לתלמידים ומקיימים שיח על כל סעיף, מסכמים בסימנים לזיהוי עייפות.
- דילמות בנושא עייפות – מחלקים את הכיתה לקבוצות דילמה כל קבוצה דנה בדילמה ומציגה לכיתה.
- סיכום השיעור – מה למדנו.

שאלון ידע בנושא עייפות בזמן נהיגה

לא נכון	נכון		
		אחד הסימפטומים של עייפות בנהיגה הוא "ניקור" בזמן הנהיגה למשך שני שלישי השנייה.	1
		אחדים ממאפייני תאונות דרכים הנגרמות בשל עייפות הם גבר הנוהג בין 12 בלילה ל-6 בבוקר.	2
		נהגים הנמצאים בסיכון להירדמות בזמן נהיגה הם נהגים בני יותר מ-26 הישנים שמונה שעות ביום.	3
		קושי במיקוד, בהימנעות מעצימת עיניים ובהחזקת הראש למעלה הם סימנים לעייפות.	4
		ככל שנהג צעיר ישן יותר, כך עולים הסיכויים שיירדם בזמן נהיגה.	5
		כדי לשמור על ערות וערנות במהלך היום רוב האנשים המבוגרים זקוקים ל-7-9 שעות שינה ומתבגרים ל-8.5-9.5 שעות.	6
		הקשבה לרדיו או פתיחת חלון מגבירים את ערנותו של הנהג.	7
		נמנום של 15-20 דקות בתחנות דלק או בנקודות רענון המאפשרות עצירה חוקית ובטוחה יגביר את הערנות.	8
		כדאי לשתות קפה או משקה אנרגיה לאחר נמנום של 15-20 דקות.	9
		במידת האפשר חשוב שנהג עייף יתחלף עם נהג ערני.	10

שאלון ידע בנושא עייפות בזמן נהיגה - תשובות למנחה

לא נכון	נכון		
	✓	אחד הסימפטומים של עייפות בנהיגה הוא "ניקור" בזמן הנהיגה למשך שני שלישי השנייה.	1
	✓	אחדים ממאפייני תאונות דרכים הנגרמות בשל עייפות הם גבר הנוהג בין 12 בלילה ל-6 בבוקר.	2
✓		נהגים הנמצאים בסיכון להירדמות בזמן נהיגה הם נהגים בני יותר מ-26 הישנים שמונה שעות ביום.	3
	✓	קושי במיקוד, בהימנעות מעצימת עיניים ובהחזקת הראש למעלה הם סימנים לעייפות.	4
✓		ככל שנהג צעיר ישן יותר, כך עולים הסיכויים שיירדם בזמן נהיגה.	5
	✓	כדי לשמור על ערות וערנות במהלך היום רוב האנשים המבוגרים זקוקים ל-7-9 שעות שינה ומתבגרים ל-8.5-9.5 שעות.	6
✓		הקשבה לרדיו או פתיחת חלון מגבירים את ערנותו של הנהג.	7
	✓	נמנום של 15-20 דקות בתחנות דלק או בנקודות רענון המאפשרות עצירה חוקית ובטוחה יגביר את הערנות.	8
✓		כדאי לשתות קפה או משקה אנרגיה לאחר נמנום של 15-20 דקות.	9
	✓	במידת האפשר חשוב שנהג עייף יתחלף עם נהג ערני.	10

ישובי הנגב

נהגי הדרום נרדמים הרבה על ההגה

20 אחוז מתושבי הדרום הודו כי נרדמו על ההגה בשנה האחרונה. רק תושבי השרון הציגו נתונים מדאיגים מאלה. שמואל אבואב, מנכ"ל עמותת אור ירוק: "חוס כבד ועייפות יכולים להיות קטלניים בכביש, ועל כן המדינה צריכה להגביר את המודעות"
mynet

על פי סקר חדש של עמותת [אור ירוק](#) רק נהגי השרון נרדמים עם ההגה יותר מנהגי הדרום: 20 אחוז מתושבי אזור הדרום הודו כי נרדמו לפחות פעם אחת בזמן הנהיגה בשנה האחרונה. זאת ביחס ל-22 אחוז מתושבי השרון שהודו בכך, 17 אחוז מנהגי ירושלים והסביבה, 13 אחוז מתושבי הצפון ו-12 אחוז מתושבי תל אביב והמרכז.

- [רוכבי האופניים בסכנה בבאר שבע](#)
- [מהם הכבישים הכי מסוכנים בבאר שבע?](#)
- [כל הסיפורים גם בסלולרי: הורידו את האפליקציה החדשה של mynet](#)

"חשבת שאני גיבור גדול ולא צריך לישון", סיפר אלון כחלון על תאונת הדרכים שעבר כשהיה חייל בן 19. לאחר 36 שעות ללא שינה הוא נסע לביתו, מרחק של רבע שעה נסיעה, ונרדם לשתי שניות. בזמן הזה מכוניתו הידרדרה לתהום, והתהפכה שבע פעמים. "שלושה שבועות הייתי מחוסר הכרה בבית החולים רמב"ם בחיפה ולאחר מכן הועברתי, עדיין מחוסר הכרה, לבית חולים לוינשטיין, שם אחרי 51 ימים ללא הכרה, התעוררתי", שחזר.

למרות החוס הכבד רבים מאמינים שלהם זה לא יקרה. אבל בסקר חדש של עמותת אור ירוק הודו 15 אחוז מהנשאלים שניקרו במהלך נהיגה לפחות פעם אחת בשנה האחרונה. הסקר, שנערך בחודש יוני 2015 באמצעות מכון מהסקר עולה כי במהלך חמש השנים האחרונות לא חל שינוי במספר הנהגים שהודו כי ניקרו במהלך נהיגה בשנה האחרונה. זאת למרות קמפינים והסברה בנושא. עוד עולה מהסקר, כי נרשמה עליה מאז השנה שעברה במספר הנשאלים שטענו כי נסעו עם נהג שניקר במהלך הנהיגה. 16 אחוז מהנשאלים טענו כי נסעו עם נהג שניקר במהלך נהיגה לפחות פעם אחת לעומת 10 אחוז שטענו כך בסקר דומה שנערך בשנה שעברה.

[שמואל אבואב](#), מנכ"ל עמותת אור ירוק, אמר: "חוס כבד ועייפות יכולים להיות קטלניים בכביש, ועל כן המדינה צריכה להגביר את המודעות בקרב הנהגים לסכנות שבנהיגה בעייפות, ובמקביל יש להגביר האכיפה בקרב נהגים מקצועיים הנאלצים לעבוד שעות ארוכות מעל המותר בחוק"

מחקרים בעולם גורסים כי גורם העייפות מעורב בכ-20 אחוז מהתאונות הקטלניות. ההבנה כי עייפות מהווה סיכון משמעותי בנהיגה ברורה גם לציבור. מעל 80 אחוז מכלל הציבור, ושיעור דומה מציבור נהגים, מסכימים עם הקביעה לפיה נהיגה במצב של עייפות הינה אחד מהגורמים העיקריים לתאונות הדרכים.

עייפות גורמת לירידה בעירנות, להארכת זמני התגובה, לבעיות זיכרון, לירידה בקואורדינציה ולתהליך פחות יעיל של עיבוד מידע. לעייפות יש גם השפעות על צורת החשיבה. המוטיבציה להמשיך במשימה יורדת; התקשורת והאינטראקציה עם הסביבה נפגעות, האדם מתרגז מהר יותר ומגיב בצורה אגרסיבית יותר כלפי אנשים ואירועים. במילים אחרות, עייפות גורמת ליכולת פעולה מופחתת ולירידה במוכנות לפעולה.

כל התפקודים הללו חשובים לביצוע משימת הנהיגה בצורה מדויקת ובטוחה. לכן, ניתן לצפות שעייפות תגרום גם לירידה בביצועים בנהיגה. ואכן, מחקרים שונים מאשרים זאת.

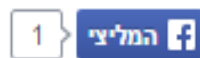
רוב תאונות העייפות מתרחשות בכבישים ראשיים ובכבישים מהירים בשעות הערב המאוחרות או בשעות הבוקר המוקדמות לאחר נסיעה ארוכה. בדרך כלל מדובר על סטייה מהכביש או על התנגשות חזיתית עם רכב מכיוון נגדי. האוכלוסיות הנמצאות בסיכון גבוה הן צעירים עד גיל 25, אנשים בעלי הפרעות שינה, נהגים מקצועיים או כאלה הנהגים למרחקים ארוכים ועובדי משמרות.

מחקר: ב-15 אחוז מכלל התאונות החמורות מעורבת עייפות

מכון המחקר ההולנדי לבטיחות בדרכים בדק ומצא כי חוסר שינה עלול לגרום לאסון, בעיקר בכבישים ראשיים ובכבישים מהירים. עמותת אור ירוק: "העייפות היא סכנה שקטה. יש להגביר משאבים ביצירת פינות ריענון"

11:43 8/9/2013 | nrg מעריב

תגיות: אור ירוק, הישרדות בכביש

חייבים יותר פינות ריענון. נהג בצידו הדרך.

כולנו חשים עייפים מדי פעם. אולם, למה בדיוק אנחנו מתכוונים כשאנחנו אומרים שאנחנו עייפים? מכון המחקר ההולנדי לבטיחות בדרכים SWOV, חקר לעומק את תפקיד העייפות בתאונות דרכים והגיע למסקנה ברורה: אין לזלזל בעייפות. על פי הערכות SWOV, ב-10% -15% מכלל התאונות החמורות מעורבת עייפות.

אז מה גורם לעייפות? עייפות לא נובעת רק בגלל שעות נסיעה ארוכות, אלא בראש ובראשונה מהיעדר שעות שינה - אדם ממוצע זקוק ל-8 שעות שינה באכות טובה. גם השעה ביום קשורה לעייפות:

בין חצות ל-6 בבוקר ובין 14:00-16:00 קיימת נטייה טבעית לישון, שכאשר אינה מתקיימת, נוצרת עייפות. סיבות נוספות הגורמות לעייפות הן גיל, מצב פיזי, אלוהול, סמים או תרופות, טמפרטורה, רעש, לחץ ועוד.

כיוון שלעייפות סיבות רבות, יהיה נכון להסיק שכולנו חשים מאד עייפים מדי פעם. השפעת העייפות על הנהיגה היא קטלנית. עייפות גורמת לירידה בערנות, להארכת זמני התגובה, לבעיות זיכרון, לירידה בקואורדינציה והפחתת היעילות בעיבוד מידע.

לעייפות יש גם השפעות על צורת החשיבה, המוטיבציה להמשיך במשימה יורדת, התקשורת והאינטראקציה עם הסביבה נפגעת, האדם מתרגז מהר יותר ומגיב בצורה אגרסיבית יותר כלפי אנשים ודברים. במילים אחרות, עייפות גורמת ליכולת פעולה מופחתת ולירידה במוכנות לפעולה.

כל התפקודים הללו חשובים לביצוע משימת הנהיגה בצורה מדויקת ובטוחה. לכן, ניתן לצפות שעייפות תגרום גם לירידה בביצוע בנהיגה.

השאלה עד כמה רחבה תופעת הנהיגה בעייפות, קשה למענה. בניגוד, למשל לצריכת אלקהול, לשימוש בסמים או בתרופות, קשה לקבוע את רמת העייפות בצורה אובייקטיבית ויש לאמוד אותה בדרך הרבה פחות ישירה.

ברוב המדינות, המשטרה כלל אינה מודעת לעייפות כסיבה לתאונה בין היתר כיוון שחוב הנהגים לא יודו שהיו מאד עייפים או שנרדמו בזמן התאונה וכן בגלל שתאונה מעלימה את סימני העייפות.

חוב תאונות העייפות מתרחשות בכבישים ראשיים ובכבישים מהירים, בשעות הערב המאוחרות או בשעות הבוקר המוקדמות לאחר נסיעה ארוכה. תוצאות בתאונה הן בדרך כלל קשות. הקבוצות שנמצאות בסיכון גבוה יותר להיות מעורבים בתאונות עייפות הם צעירים עד גיל 25, אנשים בעלי הפרעות שינה, אנשים המנהגים בלילה, נהגים למרחקים ארוכים, נהגים מקצועיים ועובדי משמרות.

על מחקר שנעשה, שתי השיטות אותם מצאו הנהגים כאפקטיביות ביותר להמנע מנהיגה בעייפות הן להחליט להפסיק לנהוג ולנוח או לבקש מנוסע שאיתו להחליף אותו בנהיגה. עם זאת, אסטרטגיות אלו לא בהכרח המיושמות ביותר: הנהגים בעיקר בוחרים בהכנסת אוויר צח לרכב באמצעות פתיחת חלון או הדלקת המזגן, בשיחה עם נוסע, בעצירה קצרה כדי לאכול משהו וכדי לבצע מספר תרגילים, או שהם מגבירים את הווליום ברדיו.

מה בכל זאת ניתן לעשות כדי למנוע נהיגה בעייפות? ראשית, חברות התובלה יכולות לקיים את החוקים הקובעים מקסימום שעות נהיגה ומינימום שעות מנוחה ולתכנן את העבודה כך שהנהגים יוכלו לציית לכך. בנוסף, יש להעלות את המודעות בקרב כלל הנהגים בנוגע לנהיגה תחת השפעת עייפות. כמו כן, מעקות בצידי הדרך והוצאת מכושלים מצידי הכבישים גם הם חשובים כדי למתן את תוצאות תאונות העייפות הטיפוסית – סטייה מהכביש.

כיום ישנם מספר מחקרים העובדים על פיתוח מערכות זיהוי והתראה תבוניות, המזהה באופן אוטומאטי האם הנהג עייף. למרות שיש עוד זמן רב עד שמערכות אלו ייכנסו לשימוש של הקהל הרחב, יש לחשוב כבר עתה על הדרכים בהן ניתן יהיה ליישם מערכות אלו בזמן המתאים.

עמותת אור ירוק: "העייפות היא סכנה שקטה שלעתים נהגים כלל אינם שמים אליה לב. במיוחד בימי הקיץ ולקראת החגים, יש להגביר את ההסברה אודות החשיבות שבעצירה להתרענות. על המדינה להשקיע משאבים ביצירת פינות רענון רבות יותר בצידי הדרכים. על משטרת ישראל להגביר את הנראות בכבישים כדי להגביר את ערנות הנהגים".

טבלה מסכמת – עייפות בנהיגה

פעולות מניעה של הנהג	פירוט	גורם העייפות
תנומה קלה בתוך הרכב במקום בטוח (תחנת דלק, חניון...)	עייפות ישנוניות נמנום קל	חוסר שינה
מקלחת, שטיפת פנים	עייפות וטשטוש בסמוך לזמן היקיצה	יקיצה איטית
עריכת הפסקות קצרות שתיית מים, ארוחה קלה, שטיפת פנים	דרך ארוכה, שעות נהיגה רבות, דרך מונוטונית	נסיעה ממושכת
עריכת הפסקות קצרות	ראייה מאומצת וממושכת, סינוור	נסיעה חשוכה
תיקון התקלה, פתיחת חלונות	גז רעיל, חסר ריח החודר לתא הנוסעים ממערכת הפליטה גורם בשלב ראשון לתחושה של נמנום וטשטוש	חד תחמוצת הפחמן
הפעלת מזגן בקיץ, פתיחת חלון לאוורור	משרה תחושה של נמנום וטשטוש	חום שרבי
פתיחת חלון לאוורור	משרה תחושה של נמנום וטשטוש	הפעלת חימום
הימנעות מנהיגה	שימוש בסמים ו/או תרופות מסוימות מפחית את כושר התגובה של הנהג	סמים, תרופות
הימנעות משתיית אלכוהול	עלייה ברמת האלכוהול בדם, מפחית את כושר הנהיגה של הנהג	אלכוהול
אכילת ארוחה קלה	תחושת כובד וישנוניות רצון לנמנם אחרי הארוחה	שובע
אכילת ארוחה קלה	ירידה ברמת הסוכר בדם גורמת לטשטוש	רעב
שתייה	חוסר נוזלים משפיע על ערנות הנהג	צמא
הפסקות תכופות או אי נהיגה	גורמות לתחושת עייפות ערפול ורצון לנמנם	מחלות מסוימות
פתיחת חלונות, הפעלת מזגן, שיחה עם הנהג, הפסקות	נסיעה ברכב בלילה, חורף, מספר נוסעים גדול, סגירת חלונות, מצב אופטימלי להירדמות	מצבים מסוימים
מנוחה ו/או שינה קלה לפני נהיגה	הצורך לנוח השרירים ו/או המוח מתאמצים	עבודה מאומצת

דואם צעירים זוקקים לפחות שעת שינה?

לא! הנדבדות מצביעות על כך שכמחצית מהנחגים המעורבים בתאונות דרכים שנגרמו כתוצאה מעייפות, הם מתחת לגיל 25. ממחקר שנערך בקרב אוכלוסייה זו עולה כי 24% מהם הודו שנדדמו בעבר בזמן נהיגה.

נשמונה סימנים לזיהוי עייפות

הסימנים לעייפות-ברורים וניתנים לזיהוי מוקדם, אם מופיעו לך סימן אחד - אתה נמצא-בסכנת הירידמות:

- ☀ עיניך נעצמות בלי שליטה או ראייתך מטושטשת.
- ☀ קשה לך לשמור על ראש זקוף.
- ☀ אתה מפתק ומפתק ומפתק.
- ☀ מהשבוהתיך "ירצותי" לכל עבר ובלי קשר.
- ☀ איך אתה אתה הקליטמטרים האחרונים שנתת.
- ☀ החמצת מנייה בנסיעתך.
- ☀ אתה סוטה מהתחב"ב שלך שוב ושוב.
- ☀ מהירדות נסיעתך משנתה, עולה ויורדת.

אתה נהג מעולה. האם זה עוזר לך כשאתה עייף?

בהחלט לא. העייפות משבשת את שיקול הדעת שלך בעת נהיגה ונורמט לסעויות שונות בשיפוט. החשיבה והתגובה מאטות ומחזות מדויקות. גם הנהג המיומן ביותר מתבלבל וטועה בשיפוט כשהוא עייף. כך נגרמות תאונות דרכים.

איני מונמק? בנהיגה?

ובכן, יש לנו חדשות בשבילך: כל אחד עלול למוגם בזמן נהיגה, אם חסרות לו שעות שינה. כדי להימנע ממצב מסוכן זה, כדאי לך לעצור במקום בטוח, הרחק מהכביש, לנהיג, לשנות משהו וללכת כמה דקות. תנומה קצרה תגביר את ערנותך בהמשך הנהיגה.

דושהו הביולוגי מתקתק? לך חידת חשובה

במהלך 24 שעות היממה מתקתק גם השעון הביולוגי שלנו, וכל אחד מאתנו עובר במשך היום עלויות ומורדות ברמת האנרגיה. שעון מובנה זה מסמן לך את השעות שבהן אתה ערני ביותר או רדום ביותר. כאשר השעון הפנימי שלך מתקתק עייפות - אל תנהג!

דקה מבטל עייפות - כן או לא?

לא! קפה איננו מסייע להתגבר על עייפות בזמן הנהיגה. הקפאין מספק תחושת ערנות לזמן קצר בלבד, ואין הוא תחליף לשינה. כאשר אתה סובל מחוסר שינה ניכר, גם אם תשתה קפה אתה עלול להיקלע לתנומות קיצרצרות של כארבע עד חמש שניות ולעתים יותר. במהירות של 90 קמ"ש חרכב עובר ב-5 שניות 125 מטרים. היית מסכים שהנהג שנוסע מולך יישן, כשהוא מתקרב אליך?!

דואם אתה נאמת יודע מתי תירדם?

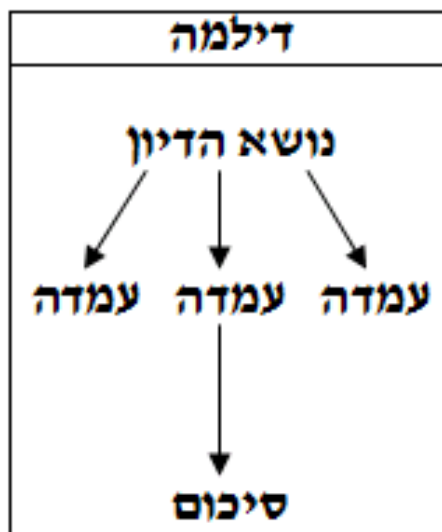
קרוב לוודאי שתשיב כן, אך התשובה היא ממוש לא. האדם נוטה להאמין שהוא שולט בשינה שלו, אולם שינה לא מתכננת מתרחשת באופן בלתי רצוני. אם אתה מנומם - אתה עלול להירדם בלי לדעת שנידמת וכמה זמן יישט הירידמות בנהיגה, אפילו לכמה שניות. עלולה להסתתים במוות.

דילמות לנושא עייפות

יצאתי עם חבר לבלות חברי שתה ולא מסוגל לנהוג. יש לנו נסיעה של שעה עד הבית, חברי מבקש ממני לנהוג ברכב, אני אומנם לא שתיתי אבל אני מרגיש את העייפות משתלטת עלי. אני לא בטוח שאני מסוגל להיות ערני בנהיגה, מה אומר לחברי?

אתה הורה לילד בן 18. ילדך קיבל רישיון נהיגה לפני חודש ומבקש ממך את האוטו לנסיעה עם חברים לבילוי בשעות הלילה. אתה חושש לתת לו את הרכב מכיוון שהוא נראה לך עייף. מה אתה עושה?

יצאנו לאילת במכונית של אבי. החלטנו לנסוע בלילה כדי להיות שם בשעות הבוקר. אני היחיד בעל רשיון מבין החברים ולכן הנהיגה מוטלת עלי. השעה שלוש בלילה, כולם ישנים ואני מרגיש את העייפות משתלטת עלי לאחר שעתיים של נהיגה. אני חושב איך אני ממשיך בנהיגה עוד שלוש שעות. אני מתלבט אם להעיר את החברים הישנים ולהתייעץ איתם מה לעשות. מה הייתם עושים במקומי?

שיעור מס' 18: חגורות

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

1. התלמידים יבינו את חשיבות חגירת חגורות בטיחות.
2. התלמידים יפתחו רעיונות יצירתיים להעברת מסר בנושא חגורות בטיחות.

מבנה השיעור:

- מצגת מלווה נושא, תוך שיח עם התלמידים.
- התלמידים יצפו בסרטונים בנושא חגירת חגורות בטיחות ויביעו את דעתם בנושא (כל סרטון שיח קצר).
- עבודה בקבוצות - התלמידים ייצרו פרסומת לחגירת חגורות בטיחות בנסיעה, יש לכוון את התלמידים לחשוב על דרכים להעברת מסרים. (יש להביא חומרי יצירה שונים: בריסטולים, טושים, ניירות צבעוניים וכו')
- כל קבוצה תציג את היצירה שלה. (מומלץ לערוך תערוכת עבודות בכניסה לבית הספר).

קישורים לסרטונים:

<https://www.youtube.com/watch?v=FkFW2EBOeU4> - אור ירוק

<https://www.youtube.com/watch?v=idZqR9J3Ybg> - אור ירוק

מדוע חשוב לחגור חגורות בטיחות – תיעוד נדיר -

<https://www.youtube.com/watch?v=HYa2YhVKmJM>

הפרסומת השווה על חשיבות חגורת בטיחות -

<https://www.youtube.com/watch?v=Omf-ACgU0rl>

מספיק נוסע אחד לא חגור כדי להרוג -

<https://www.youtube.com/watch?v=Gp90GoBzeCA>

החגורה "מצילה" חיים -

<https://www.youtube.com/watch?v=5SO6lbCglQw>

שיעור מס' 19 : לחץ חברתי (חלק א')

משך היחידה : שני שיעורים

מטרות :

20. הכרת נושא הלחץ החברתי בכלל ובנהיגה בפרט.
21. הפנמת הקושי בהתמודדות עם לחץ חברתי.
22. הפנמת הנושא וחשיבותו, התלמידים כמעבירי מסר ויוצרי שינוי.
23. הקניית כלים להתמודדות .

מבנה השיעור :

- סיפור חוויות אישיות של לחץ חברתי. המורה יבקש מהתלמידים לספר על חוויה אישית שבה עמד התלמיד בסיטואציה של לחץ חברתי. לאחר שהתלמיד יספר המורה ישאל אותו איך הרגשת, למה פעלת כך ואם היום היית פועל אחרת? (לכוון לאירועים של לחץ חברתי שלא בתחום התעבורה)
- פעילות סביב אירועים - הכיתה מתחלקת לשתי קבוצות, כל קבוצה מקבלת אירוע ומשימה.
- במליאה : כל קבוצה תציג את משימתה.

שאלות לדיון :

1. כיצד, לדעתכם, קיבלו הנהג והנוסעים בכל אחד מן האירועים את ההחלטות שלהם?
2. האם זו חובתו, או זכותו, של הנוסע להתנגד לנסיעה מסוכנת?
3. מה הם האמצעים/הדרכים להשפיע על נהג מסוכן?
4. על מי מוטלת האחריות ומדוע?
5. כיצד משפיעים הנהג, הנוסעים והנורמות החברתיות שלהם על תרבות הדרך? (שאלה זו מהווה הפתיח לשיעור הבא – לחץ חברתי חלק ב')

אירועים לעבודה בקבוצות

אירוע א'

גיא ודנה חברים. גיא מגיע לחופשת שבת אחרי מסע מפרך וארוך בטירונות. דנה בת ה-18 מצפה לבואו בקוצר רוח. כשהוא בא, הם נכנסים לרכב וגיא מתחיל "לקרוע את הכביש".

דנה מחבבת את גיא ורוצה להמשיך להיות חברה שלו, אבל התנהגותו ליד ההגנה מפחידה אותה. היא אומרת לו, שאינה מוכנה לנסוע איתו אם ימשיך לנהוג בפראות.

גיא "מת" להתפרק קצת אחרי תקופה קשה של אימונים וטרטורים. הוא מחבב מאוד את דנה ורוצה לבלות איתה בכיף, אבל אינו סובל שמעירים לו בקשר

לנהיגה, מה גם שדנה אינה יודעת בכלל לנהוג! הוא מרגיש בטוח ואחראי על הנהיגה.

משימה לאירוע א'

מה תעשו במקום דנה?

רשמו על גבי נייר את הנימוקים בעד/נגד נהיגתו של גיא. מה משכנע יותר ומדוע?

מה מניע, לדעתכם, את דנה ואת גיא לנהוג כפי שתואר?
כלפי מי יש להם אחריות ומחויבות?

אירוע ב'

תומר נוסע ברכב שבו נוהג חברו עידן. במכונית עוד שלושה חברים. הם חוזרים מבילוי. בדרך "חותך" אותם בפראות נהג רכב אחר, הוא כמעט פגע בהם.

עידו והחבריה מחליטים ללמד את הנהג השני לקח. מתפתח מרדף. מעודדים את עידו "לתת גז" ולהשיג את הנהג השני.

תומר חושב אחרת...

עידו רותח מכעס. הנהג שחתך סיכן את חיי כל נוסעי המכונית וגם השפיל אותו בעיני החבריה. עידו רוצה לנקום בו ולהראות לחבריה שהוא "מלך הכביש"... שלושה מתוך החבריה תומכים בו ומעודדים אותו.

הרביעי, תומר, מתנגד למרדף המסוכן. לדעתו התקרית אינה מצדיקה סיכון חיים.

משימה לאירוע ב'

תארו את המשך הנסיעה - כיצד יגיב תומר? מה יאמר לו עידו?
כיצד יגיבו החבריה?
רשמו על גבי נייר את הנימוקים בעד/נגד המרדף.
אילו נימוקים משכנעים יותר ומדוע?
כלפי מי יש להם אחריות ומחויבות?

שיעור מס' 20: לחץ חברתי (חלק ב')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

24. הקניית מושגים בנושא לחץ חברתי.
25. קישור בין המושגים לאירועים שנדונו שיעור חלק א.
26. העלאת מצבים ע"י תלמידים מתוך החוויה האישית שלהם או מהכרות של אירועים וניתוחם בכיתה.
27. חידוד חשיבות הנושא.
28. העצמת התלמידים כיוצרי שינוי.

מבנה השיעור:

- שאלה לפתיח: מהי נורמה חברתית? ריכוז תשובות התלמידים על הלוח. (לכוון לנורמות חיוביות ושליליות בתחומי חיים שונים)
- ארגון המידע והגדרת המושג: נורמה חברתית
- חלוקת דפי סיכום לנושא: לחץ חברתי – הנוסע ברכב, קריאה והסבר המידע תוך קישור לדוגמאות שנתנו התלמידים בנושא. שיח משותף עם התלמידים.
- מטלה אישית:
- כל תלמיד רושם בתרשים שבדפי הסיכום דוגמא של תהליך קבלת החלטות שגוי שהוא לקח בו חלק תחת השפעת הקבוצה וכיצד היה פועל אחרת.
- תלמידים יציגו את האירועים האישיים שלהם בכיתה. יש מקום לאפשר שאילת שאלות חופשית.
- סיכום השיעור – מה אתם לוקחים מהשיעור?

לחץ חברתי - הנוסע ברכב

נורמה חברתית – התנהגויות שכיחות בחברה שאינן מחויבות על פי חוק ומשקפות את ההסכמה והציפיות ההדדיות בתחומים מסוימים ליחסי גומלין בין בני אדם.

קונפורמיות – נטייתו של האדם להיכנע ללחץ קבוצתי המביא לעיוות שיפוטו והתנהגותו.

האדם חי בחברה וחייב להתנהג בצורה המתאימה לדרישותיה. לפיכך הוא מתנהג בצורה בדרך כלל "קונפורמית" כלומר תוך כדי אימוץ כללים ונהגים המקובלים והרצויים על ידי החברה. קיים כלל, "נורמה" שאנחנו מצייתים להם, גם בהיעדר מערכת ענישה פורמלית. אנחנו מצייתים ל"נורמות" בכל מערכי החיים וזאת ללא צורך באיום מפורש בספר החוקים. אפשר לזהות נורמות בכל תחומי ההתנהגות והחיים בצוותא.

ההשפעה החברתית:

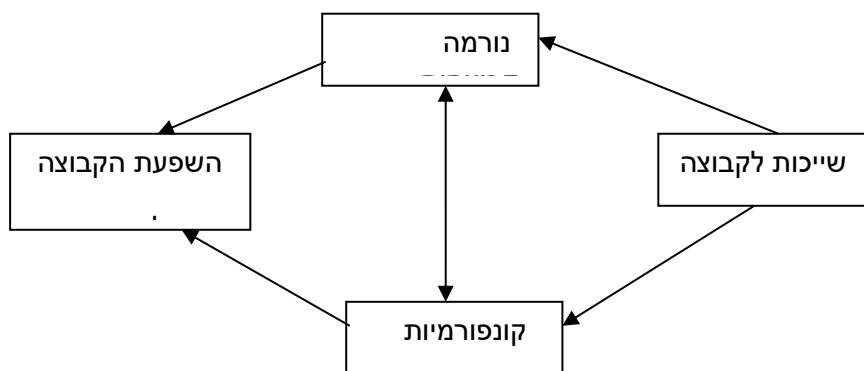
תופעת הציות: הצטרפות לקבוצה מחייבת ציות לכללים, לעיתים ברורים מאוד ונוקשים, הנדרשים מיד ובצורה חד משמעית. בד"כ כללים אלה מובנים מאליהם כמו עמידה בתור, שמירה על שקט במוזיאון, וכו'.

תופעת החיקוי: הכושר לחקות התנהגות נצפית מהווה אמצעי למידה חשוב המקצר את תהליך רכישת מיומנות חדשה. כשאנחנו צופים במישהו מבצע מטלה אנו רוכשים מידע שבעזרתו אנו יכולים לשפר את התהליך, אנחנו יכולים הודות לחיקוי לבצע באופן מוצלח יותר את המטלה.

הקלה חברתית: בתחרות ספורטיבית ובמיוחד במרוצים הביצועים בדרך כלל טובים יותר כשהספורטאים רצים ביחד, בהשוואה לביצועים שלהם בריצות יחיד. נוכחות עמיתים מדרבנת, מחזקת, מעודדת ומגבירה את המניעים לביצוע מוצלח גם בפעילות קבוצתית שבהן כל אחד צריך לבצע מטלה נפרדת. כשאנשים נמצאים בקרבת מקום וצופים בנעשה.

השוואה חברתית: כל אדם הנמצא בחברה חש צורך לדרג את יכולתו, את דעותיו ואת הידע שלו ביחס לחברי הקבוצה האחרים. הוא משווה את עצמו ללא הרף לסביבתו ובעיקר לדומים לו שיש להם לכאורה יתרון קל וזאת בגלל אווירת התחרות המאפיינת, לפחות, את החברה המערבית.

בהיותנו על הכביש אנחנו צופים כל הזמן במצבי השוואה כשנהגים עוקפים זה את זה, מדליקים אורות בדמדומים, שומרים על רמת מהירות מסוימת (לעיתים שונה מזו הנדרשת בחוק). כל אחד בוחן את סביבתו, מעריך את מצבו הוא ומצטרף לחבורה, תוך כדי חיקוי מה שנראה לו מתאים סביר ומקובל. דוגמא שכיחה נוספת מעולם התחבורה היא תופעת החנייה (האסורה) על המדרכה: כשנהג מחפש מקום חנייה הוא מהסס לעלות ולחנות על המדרכה אם הוא ראשון לעשות זאת. לעומת זאת כשהוא נכנס לרחוב בו מכוניות רבות חונות על המדרכה הדבר מעודד אותו לעדות אותו דבר.

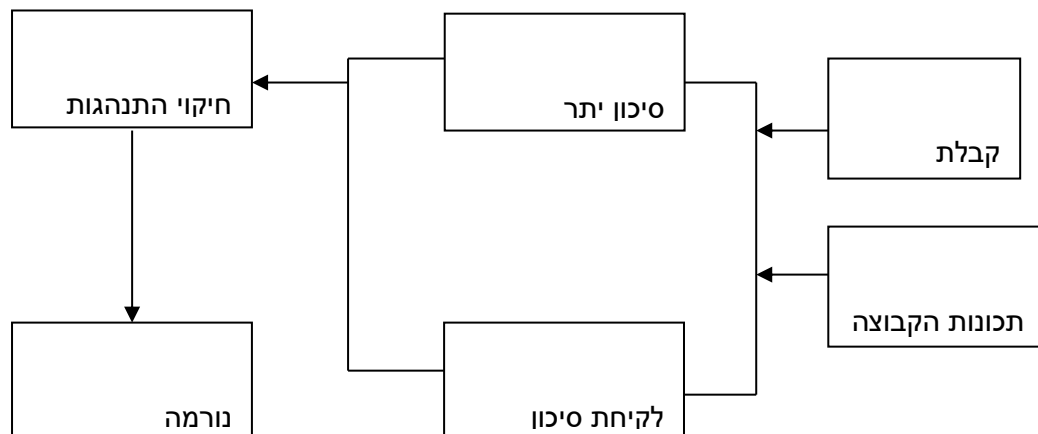

החלטת הקבוצה: להחלטת הקבוצה בהשוואה להחלטה של אדם בודד יש יתרונות רבים אך לעיתים היא מתבטאת בסיכון יתר בגלל תחושת הביטחון שמשרה הקבוצה על כל אחד מחבריה.

לחץ חברתי: הימצאות מספר אנשים יחד יוצרת אווירה המשפיעה התפקוד בהשוואה לצורה שבה היינו מתפקדים כשאנו לבד. להשפעה זו היבטים חיוביים ושלייליים כאחד.

הנטייה לסיכון יתר: כשאנשים צריכים לקבל החלטה הגוררת לקיחת סיכונים, השפעת הקבוצה אינה תמיד בכיוון של מיתון ואיזון כוחות. בקבוצה יש אפשרות של לקיחת סיכונים, הקבוצה מאפשרת לאדם הבודד להפחית מאחריותו האישית. כמו כן נוכחות האחר מדרבנת לסיכון יתר ע"י קבלת הערכה מוגברת ע"י חברי הקבוצה.

שיעור מס' 21: סרט – תסתכל לי בעיניים (חלק א')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

- 27 לחוות סרט חשוב ומשמעותי .
- 28 חשיפה לנושא תאונות דרכים – הצד הפוגע.
- 29 קישור לנושא – מעגלי פגיעות.

מבנה השיעור:

- רקע קצר לתלמידים על הסרט.
- חלוקה של דף לצפייה מודרכת בסרט.
- צפייה רצופה בסרט (כ-73 דקות).

רקע לסרט: סרט העוסק במפגש הטרגי בין נהגים שדרסו למוות לבין קרוביהם של ההרוגים במסגרת סדנה טיפולית.

קישורים לסרט:

https://www.youtube.com/watch?v=eLl_vvcQuQ:1 תסתכל לי בעיניים

https://www.youtube.com/watch?v=Flf9_srE92M:2 תסתכל לי בעיניים

<https://www.youtube.com/watch?v=KwjEkV48plw>:3 תסתכל לי בעיניים

<https://www.youtube.com/watch?v=r85F3CSFitQ>:4 תסתכל לי בעיניים

<https://www.youtube.com/watch?v=2XsHO4dKD3E>:5 תסתכל לי בעיניים

<https://www.youtube.com/watch?v=Ro1B8MUrxIk>:6 תסתכל לי בעיניים

דף צפייה – תסתכל לי בעיניים

נסו לזהות את הגורמים לתאונה בכל אירוע של הסרט :

משתתף	תיאור האירוע	הגורמים לתאונה
שירה	נהגה ברכב שעות אחדות אחרי שנפרדה מהחבר שלה. בכתה כל הזמן ועיניה מלאות דמעות. דרסה למוות ילדה בת 6.	
טלי	נהגה לאחור בחניון ולחצה על דוושת הגז במקום על הברקס, פגעה בחבר שלה שכיוון אותה בעליצות רבה.	
אמנון	נדרש ע"י ג'קי סדרן העבודה לצאת לנסיעה נוספת למרות עייפותו אחרי לילה ללא שינה ויום עבודה מלא. נרדם ודרס למוות אישה שעמדה בתחנת האוטובוס.	
מוסיקאי בעל שיער ארוך(שמו אינו מוזכר)	ניסה ללגום מפחית קולה תוך כדי נהיגה. הפחית נפלה והקולה נשפכה על הריפוד. פגע ברוכבת אופנוע.	
אילן	נהג חדש בנסיעתו הראשונה. נהג במהירות, בהטיית הגוף קדימה, האזין למוזיקה בווליום גבוה. נסע בפראות.	
איקי	נהג בשכרות והרג אישה וילד שחצו את הכביש במעבר חציה	
אהוד	חזר הביתה מהעבודה ביום חם מאוד, נכנס לחניית הבית תוך נסיעה לאחור ודרס למוות את ביתו הקטנה	
ניר	הרג את אסף, החבר הטוב שלו כאשר פנה עם רכבו שמאלה	

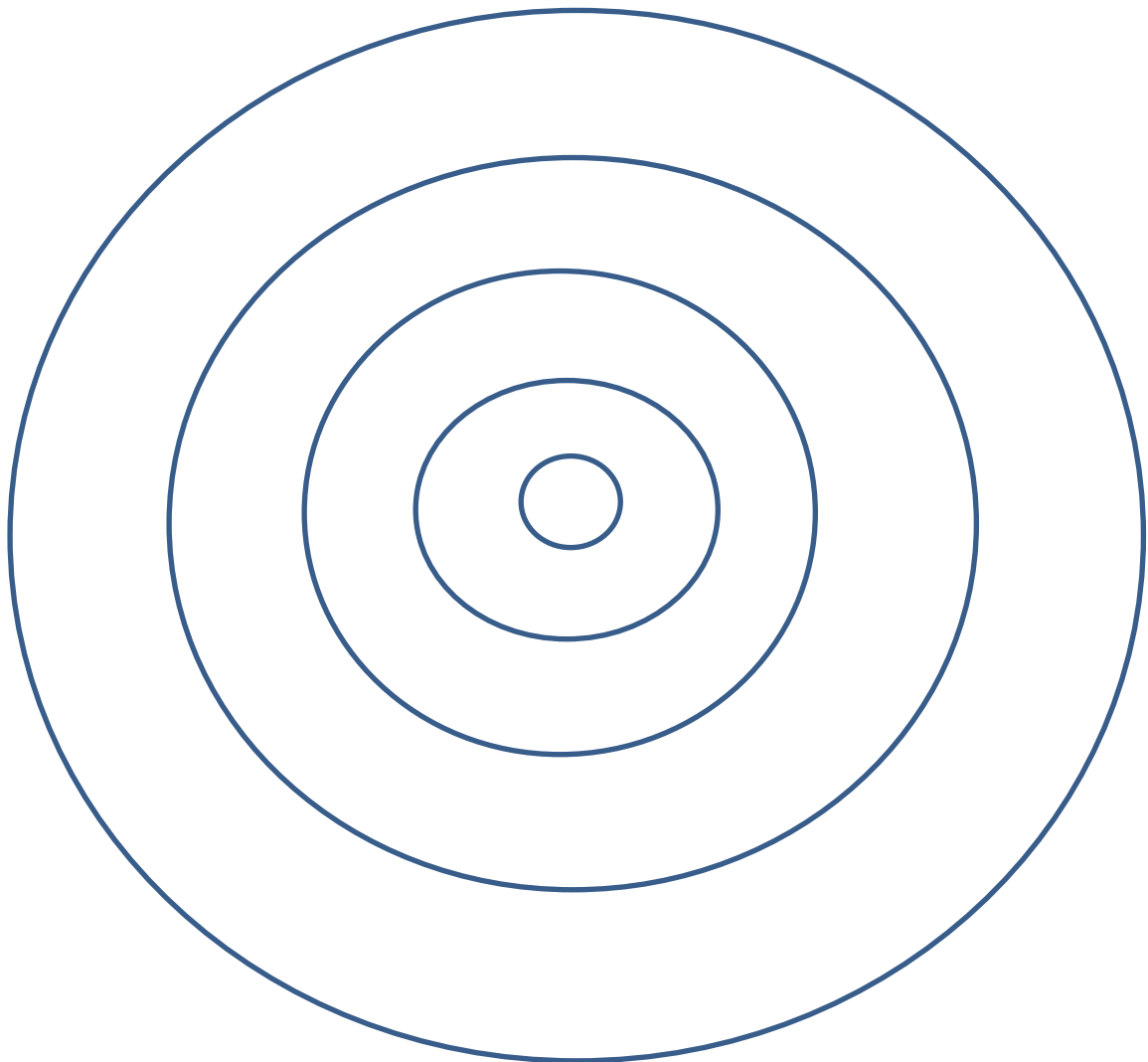
מעגלי פגיעות

7. הפוגע

8. המשפחה הקרובה

9. המשפחה המורחבת

10. חברים

שיעור מס' 22: סרט – תסתכל לי בעיניים (חלק ב')

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

30 פריסת הנושאים העולים בסרט.

31 חשיפה לנושא תאונות דרכים – הצד הפוגע.

32 קישור לנושא – מעגלי פגיעות.

מבנה השיעור:

- שיח פתוח עם התלמידים בעזרת דף הצפייה .
- יש לצייר על הלוח את מעגלי הפגיעות כמספר האירועים שעולים בסרט ולמקם כל סיפור במעגל. (מצ"ב דף מעגלי פגיעות)
- סיכום הנושא .

שאלות כלליות לשיחה :

- ✓ האם חשבתם לפני הסרט על הצד הפוגע?
- ✓ מה חשבתם על .....(דמות מהסרט)
- ✓ איזו דמות מייצגת את האירוע הקשה או שכל האירועים קשים?
- ✓ אילו רגשות עולים בעקבות הסרט?
- ✓ האם אתם מכירים צד פוגע?

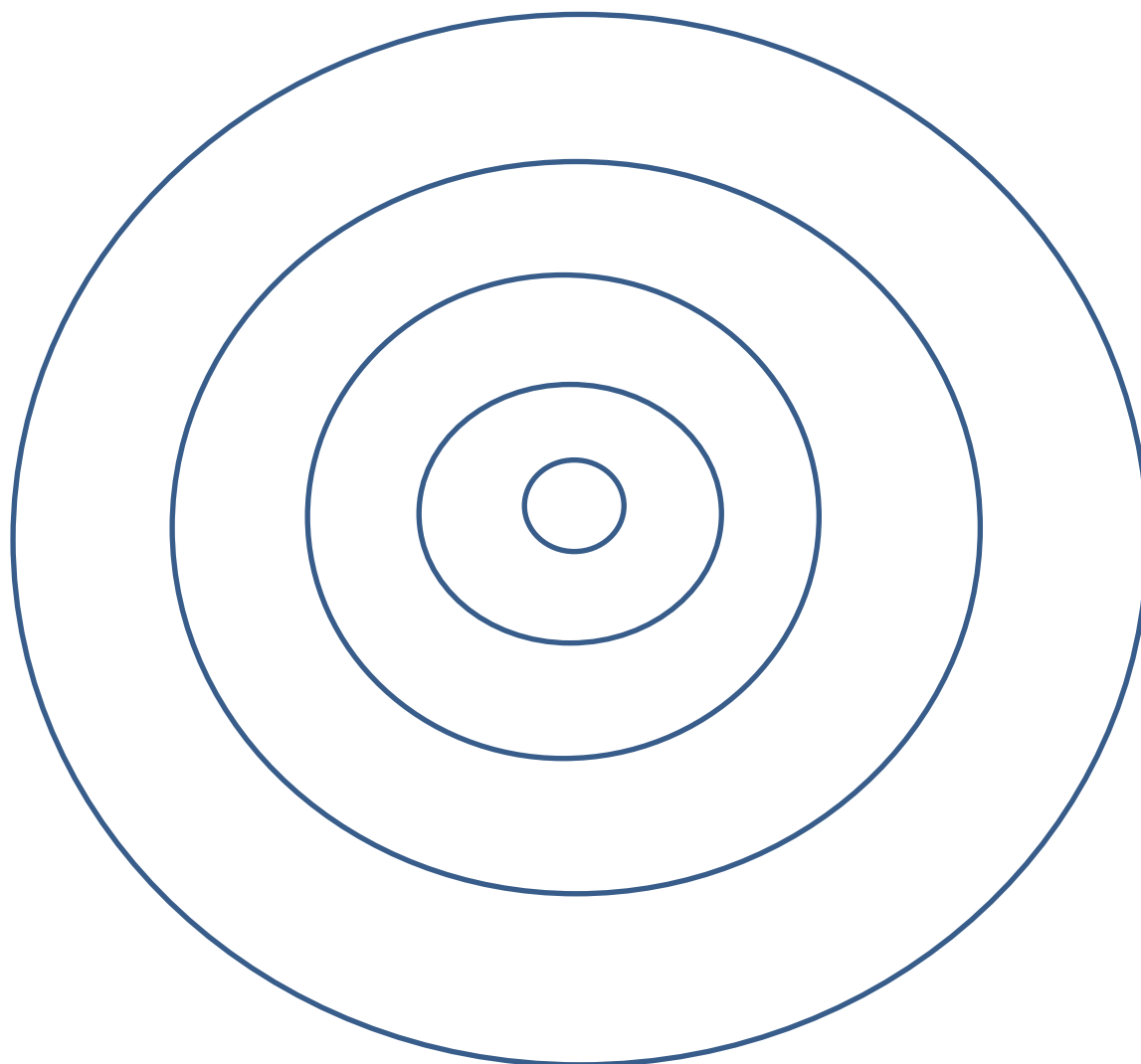
מעגלי פגיעות

11. הפוגע

12. המשפחה הקרובה

13. המשפחה המורחבת

14. חברים

שיעור מס' 23: נהג חדש

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

1. התלמידים ידעו מהי ההגדרה לנהג חדש.
2. התלמידים יבינו מדוע הוטלו ההגבלות על נהג חדש
3. התלמידים ידעו מהם חובות נהג חדש.
4. התלמידים יכירו את חוק נהג מלווה.

מבנה השיעור:

- מה אנחנו יודעים/חושבים על "נהג חדש" והמשמעויות המתלוות אליו? רושמים על הלוח את הנקודות שהתלמידים מעלים.
- מצגת בנושא נהג חדש וצער, עוברים על חלקי המצגת ומסבירים את המשמעות החוקית של חוק נהג חדש.
- משחק תפקידים בין... מחלקים את הכיתה ל-5 קבוצות של משחק, כל קבוצה מקבלת נתוני מצב וצריכה לכתוב תפקיד לכל דמות והציג את הסיטואציה בפני הכיתה. אחרי כל קבוצה שמציגה ניתן לקיים שיח קצר בהתאם.

נושאים ודמויות:

- ✓ הורה ובן – נהג חדש בתקופת המלווה.
  - הבן מבקש יותר שעות ליווי ונהיגה, הורה עיף.
  - במהלך הליווי – הערות רבות של ההורה.
- ✓ הורה ובן – לאחר סיום ליווי 3 חודשים.
  - הבן מבקש את הרכב מספר רב של פעמים, הורה חושש לתת את הרכב.
  - הורה מזהיר ודואג.
- ✓ הורה ובן – תקופת מלווה לילה.
  - הבן מבקש שעות ליווי בלילה – הורה עיף.
  - נהיגה לבילוי בלילה עם הורה?
- ✓ הורה ובן – עם תום תקופת הליווי.
  - הורה חושש לתת את הרכב.
  - בן שמבקש בכל רגע לקבל את הרכב – מתלהב.
- ✓ נהג וחברים המבקשים שיסיע יותר משניים.
  - חברים שלוחצים על הנהג להסיע יותר משניים.
  - ערך החברות – ערך היושר(הבטיח להורה)

- סיכום השיעור בחוויות אישיות של התלמידים בנושא.

שיעור מס' 24: סיכום לימודי תעבורה

משך היחידה: שני שיעורים

מטרות:

5. הצגת מכלול הנושאים שנלמדו לאורך המחצית.
6. העלאת נקודות חשובות דרך בחירות התלמידים.
7. מדד להפנמת הנושאים לאורך המחצית.
8. יצירת מחויבות אישית אצל התלמיד.
9. סיום וסגירת נושא לימודי תעבורה.

מבנה השיעור:

- תלמידים יושבים במעגל: בתוך המעגל מפוזרים תמונות ומילים מתוך הנושאים שנלמדו לאורך המחצית (אלכוהול, חגורות, חלקי הדרך, תמרורים, מהירות, חוקים, משטרה, מדרג ציות, עקרונות הבטיחות, מעגלי פגיעות, תאונה בערבה, עייפות, לחץ חברתי, הנהג הפוגע, נהג חדש ועוד).
- כל תלמיד בוחר תמונה אחת או מילה שהוא שם בראש הרשימה של מה הוא לוקח(מעין סדר עדיפות וזאת כדי לא לקחת אחד ולבטל את היתר).
- כל תלמיד בתורו מסביר את בחירתו.
- התלמיד מציין לגבי הפריט שבחר כיצד הוא קשור לשמירה על החיים.
- התלמיד יגיד משפט מסכם לפריט ומשמעותו.
- לסיכום משמיעים לתלמידים את השיר "מרכבות המוות", ומחלקים להם

את מילות השיר באיחולים של **לא יותר!!**

<https://www.youtube.com/watch?v=dDGus4luGwo>

הערות:

- יש לאפשר לתלמידים כמה דקות של מחשבה סביב בחירתם.
- פריט יכול להיבחר ע"י מספר תלמידים.
- בסבב התלמידים יש לשמוע את כולם – היו ערניים להתקדמות השיעור.

מרכבות המוות

מוקי

מילים: חיים חפר

לחן: שלומי שבן ודני קרק

אז תספור את החבר'ה ,
כמעט כל המחזור הלך ,
ליאור נרדם על ההגה ,
על האקליפטוס הגדול נמרח ,

אהוד חזר מין הפאב אחרי שתי בירות ,
הוא לא לקח את הסיבוב ,
צחי וטלי איתו, הוא לא יראה אותם שוב ,

יובל טס לבאר שבע על מאה ארבעים ,
נסיעה באמת פראית ,
ביקש סיגריה, הפנה את הראש
ונכנס בתוך משאית ,

את ורד ורוני מצאו בתהום ,
בכביש בין דימונה לאילת
ואבא שלו בכה על הקבר ,
התחננתי שיסע לאט .

נשארנו אנחנו תספור ,
כי חצי מהמחזור כבר איננו ,
ורק מרכבות המוות ,
עדיין נושאות את שנינו .

הגיינגי יצא מהחתונה של אחיו ,
חצה את הקו הלבן ,
הטרמפיסט שאיתו נפצע קשה ,
והוא עצמו, כבר לא יהיה חתן ,

אפי גנב בחצות רמזור אדום ,
פגע בטנדר ראש בראש ,
כל המכונית הפכה אדם מרוסק ,
המושב, ההגה, הפגוש ,
מי עוד? נשארו אודי ושאול ,
שאול כנראה יחלים ,
אבל אודי גמר את ה.ב.מ.וו
ועכשיו הוא על כיסא גלגלים

ורחלי היפה הזאת, עם החיוך
הזה הפנטסטי, זכוכיות וצלקות
ולא עוזר לה שום ניתוח פלסטי .

נשארנו אנחנו תספור ,
חצי מהמחזור כבר איננו ,
ורק מרכבות המוות ,
עדיין נושאות את שנינו .

ואילנית ואורי וגלעד נשארו ,
נשארנו אני ואתה ופעם אחת כבר ניצלנו
כשהסוברו שלנו סטתה ,
אתה זוכר?

לסיום תוכנית לימודים זו

בירור אישי וקבוצתי שיתופי

1. אילו דברים חדשים למדתי?
2. אילו ערכים עלו בתהליך הלמידה?
3. מה אהבתי ועניין אותי במיוחד?
4. לאילו תחומי חיים אני יכול לקחת את הידע וההבנות שקיבלתי?
5. אילו דברים אוכל לעשות אחרת בעקבות ההתנסות והלמידה?
6. האם אוכל להסביר ולסייע לאחרים בידע שרכשתי?

